

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1972

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

1312 ΕΥΡ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΑΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1972

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ (ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ), βασιλιάς τῆς Μυκῆνας, ἀρχιστράτηγος.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ (ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ), πιστός δοῦλος τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, τῆς Χαλκίδας (7 + 7 + 1 ἢ κορυφαία = 15).

ΜΕΝΕΛΑΟΣ βασιλιάς τῆς Σπάρτης, ἀδερφός τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ, γυναίκα τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ, κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονα καί τῆς Κλυταιμῆστρας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ (ΑΧΙΛΛΕΥΣ), βασιλιάς τῆς Φθίας.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ (ΑΓΓΕΛΟΣ).

ΟΡΕΣΤΗΣ, ἀδερφός τῆς Ἰφιγένειας (ἄφωνο πρόσωπο).

Ἡ σκηνή στό στρατόπεδο τῶν Ἀχαιῶν στήν Αὐλίδα,
μπροστά στό κατάλυμα τοῦ Ἀγαμέμνονα.

Ἀπό τοὺς τρεῖς ἠθοποιοὺς (ὑποκριτῶν) ὁ πρῶταγωνιστὴς παρᾶσαινε τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Ἀχιλλέα. ὁ δευτεράγωνιστὴς τὸ γέροντα, τὴν Ἰφιγένεια καὶ τὸν ἀγγελιοφόρο. ὁ τρίταγωνιστὴς τὸ Μενέλαο καὶ τὴν Κλυταιμῆστρα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΔΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρὶν ξημερώσει, ὁ Ἄγαμέμνωνας βγαίνει ἀπὸ τῆ σκηνῆ του μὲ μεγάλη ἀγωνία καὶ ὁμιλεῖ μ' ἓνα δοῦλο του.

Ἄνάπαιστοι

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἔλα, γέροντα, μπρὸς στὴ σκηνὴ μου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θάρθω. Ἄλλὰ, βασιλιά μου, τί νέα σχεδιάζεις ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θάρθεις ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φτάνω ἀμέσως.

Δὲν τὸ πιάνει τὸ γῆρας μου ὁ ὕπνος
καὶ τὰ μάτια μου πάντ' ἀγρυπνοῦν.

5

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὰν τί τάχα νὰ φέρνει αὐτὸ τᾶστρο,
τὸ λαμπρό, ποῦ μεσοῦρανα τρέμει
στὴν ἐφτάστερη Πούλεια σιμά ;
Δὲν ἀκούεται φωνὴ κὰν πουλιῶν,
οὔτε θάλασσας· τέλεια γαλήνη
βασιλεύει στὸν Εὐριπὸ αὐτόν.

10

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Βασιλιά μου Ἄγαμέμνονα, τί ἔχεις
κι ἔξω ἐδῶ στὴ σκηνὴ σου γυρίζεις ;
Κι ἡσυχάζει δὰ ἀκόμα ἡ Αὐλίδα
καὶ τοῦ κάστρου οἱ φρουρὲς δὲν ἀλλάξαν.
Πᾶμε μέσα.

15

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζηλεύω σε, γέρο

κι ὅποιον ἔζησε δίχως κιντύνους
 ἄγνωστος, κι ἄδοξος, τὸν ζηλεύω·
 δὲ ζηλεύω ὅποιους ζοῦν στὶς τιμές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μὰ ἐδῶ στέκει τῆς ζωῆς μας ἡ χάρη. 20

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὁμως εἶν' ἐπικίντυνη χάρη.
 Κι οἱ τιμές εἶναι βέβαια γλυκές
 μὰ ἂν σκοντάψουν στὰ ἐνάντια, πικραίνουσι.
 Πότε τὰ σφάλματά μας στοὺς θεοὺς
 τῆ ζωῆ μας γυρίζουν ἀνάποδα, 25
 κι ἄλλοτε τῶν ἀνθρώπων πολλές
 καὶ δυσάρεστες γυνῶμες τὴν τρώγουν.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δὲ μ' ἀρέσουν αὐτά, βασιλιά μου·
 μὴν τὰ λές· δέ σε γέννησ' ὁ Ἄτρεας
 νᾶχεις ὅλα τῆς ζωῆς τάγαθά. 30

Σὰ θνητὸς ποὺ εἶσαι θᾶχεις χαρά,
 μὰ καὶ λύπη. Κι ἐσύ ἂν δὲν τὸ θέλεις
 τῶν θεῶν οἱ βουλές τέτοιες εἶναι.
 Μὰ ἐσύ ἀνάφεις τοῦ λύχνου τὸ φῶς
 καὶ τὸ γράμμα σου γράφεις αὐτό, 35

ποὺ στὰ χέρια σου ἀκόμα βαστᾷς,
 μὰ καὶ πάλι ὅσα γράφεις τὰ σβήνεις,
 τὸ σφραγίζεις καὶ πάλι τ' ἀνοίγεις,
 ρίχνεις τὸ πινακίδι σου χάμω
 καὶ χλωρὸ δάκρυ χύνεις,
 καὶ καμιά ἀμφιβολία δὲν ἀφήνεις
 πῶς δὲ βρίσκεσαι πιά στὰ καλά σου.
 Τί'ναι ὁ πόνος σου ; τί'ναι ; γιὰ πῆς μου.
 Θὰ τὸ πεῖς σ' ἀγαθὸ καὶ πιστὸν ἀνθρωπὸ σου : 45
 στὴ γυναῖκα σου τότε ὁ Τυνδάραιος
 μὲ εἶχε στείλει προικιὸ τῆς
 καὶ πιστὸ σύνοδό τῆς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τρεῖς κόρες τῆς Θεστιάδας Λήδας γίνηκαν,
 ἡ Φοίβα, ἡ Κλυταιμνήστρα, πῶχῳ ὀμόζυγη, 50
 κι ἡ Ἑλένη, πού γιά ταίρι τους τῆ ζήτησαν
 οἱ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδας διαλεχτοὶ γαμπροί.
 Βαρεῖς φοβέρες μοίραζαν καὶ φονικὸ
 μελέταε, ὅποιος τὴν κόρη δὲ θὰ λάβαινε.
 Δὲν ἤξερε ὁ πατέρας τῆς Τυνδάραος 55
 πῶς νὰ τῆ δώσει ἢ ὄχι δίχῳς μπέρδεμα.
 Τοῦρθε στὸ νοῦ του μεταξύ τους νὰ ὀρκιστοῦν
 καὶ τὰ δεξιὰ τους χέρια δώσουν οἱ γαμπροὶ
 καὶ στοῦ βωμοῦ τίς φλόγες νὰ χύσουν σπονδές,
 60 κι αὐτὰ νὰ βεβαιώσουν μὲ κατάρρα τους :
 ὅποιου κι ἂν γένει ταίρι ἢ Τυνδαρίδα, αὐτὸν
 νὰ συμβοηθήσουν, ἂν ἀπὸ τὸ σπίτι του
 τὴν πάρει ἄλλος καὶ φύγει κι ἔτσι ἀφήσει αὐτόν·
 νὰ πολεμοῦν τὸν ἄρπαγα, νὰ τοῦ χαλνοῦν
 τὴ χώρα του ὅμοια, Ἑλληνικὴ καὶ βάρβαρη. 65
 Κι ἀφοῦ εἶχαν δώσει ὑπόσχεση, κι' ἔτσι ὁμορφα
 μὲ στέρια γνώμη ὁ γέροντας Τυνδάραος
 τοὺς εἶχε καταφέρει, τότε ἀφήνει πιά
 τὴν κόρη του γιά νὰ διαλέξει ἓνα γαμπρόν,
 ὅποιον τῆς Ἄφροδίτης οἱ γλυκὲς πνοὲς
 70 θᾶφερναν. Κι ἔτσι ἐκείνη τὸ Μενέλαο
 διαλέγει, πού νὰ μὴν τὴν εἶχε πάρει αὐτός.
 Ἄπὸ τὴ χώρα τῶν Φρυγῶν σὰν ἔφτασε
 στὴ Σπάρτη ὁ Πάρης πού τίς θεὲς ἐδίκασε,
 ὡς λέν, στολὴ φορώντας ἀνθερὴ, λαμπρὸς
 μὲ τὸ χρυσάφι καὶ μὲ λουῖσο βάρβαρο,
 75 πόθησε τὴν Ἑλένη, τὸ ποθεῖ κι αὐτὴ
 καὶ τὴν ἀρπάζει κι ἔφυγε πρὸς τὰ μαντριά
 τῆς Ἰδας, σὰ δὲν ἦταν ὁ Μενέλαος
 στὸ σπίτι του. Κι ἐκεῖνος τότε σὰν τρελὸς
 ἀπὸ τὸν πόθο, στὴν Ἑλλάδα πρόβαλε
 τοὺς παλιοὺς ὄρκους τοῦ Τυνδάραου μαρτυριά,
 80 πῶς τὸν ἀδικημένο πρέπει νὰ βοηθοῦν.

Λοιπὸν ἄρματωμένοι οἱ Ἕλληνες ὄρμουν
 ἐδῶ μὲς στήν Αὐλίδα τῇ στενόπορῃ,
 μ' ὄπλα, καράβια, ἀμάξια κι ἄλογα πολλά.
 Κι ἐμὲ διαλέγουν στρατηγὸς, πού εἰμ' ἀδερφός
 τοῦ Μενελάου. Κι ἄμποτε τάξιωμα 85
 τοῦτο νὰ τόχε κάποιος ἄλλος, κι ὄχι ἐγώ.
 Κι ἐνῶ μαζεύτηκε ὅλος ὁ στρατὸς ἐδῶ
 μὲς στήν Αὐλίδα, στέκουμε ἀταξίδευτοι.
 Κι ὁ μάντης Κάλχας στήν ἀνάγκη λάλησε
 νὰ δώσω ἐγὼ τὴν κόρη μου Ἴφιγένεια 90
 θυσία στοῦ τόπου τὴν προστάτισσ' Ἄρτεμη,
 κι ἔτσι θὰ πάμε καὶ τὴν Τροία θὰ πάρουμε·
 μὰ δίχως τῆ θυσία αὐτὰ δὲ γίνονται.
 Κι ἐγὼ εἶπα στὸν Ταλθύβιο, καθὼς τᾶκουσα,
 νὰ διαλαλήσει πῶς ἀφήνω τὸ στρατὸν 95
 ἐλεύτερο νὰ φύγει, γιατί δὲ βαστῶ
 τὴν κόρη μου νὰ σφάξω. Μὰ ὁ ἀδερφός μου πιά
 μὲ κάθε λόγο νὰ ὑπομείνω τὰ δεινὰ
 μ' ἔπεισε. Κι ἔτσι γράφω στῆ γυναῖκα μου
 τὴν κόρη μας νὰ στείλει γιὰ νὰ παντρευτεῖ 100
 τὸν Ἀχιλλέα, παινώντας τὴν ἀξία του,
 καὶ λέοντας πῶς δὲ φεύγει μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς,
 ἂν δὲ θὰ πάρει νύφη ἀπὸ τὸ σπίτι μας.
 Σὲ τέτοιο γάμο ψεύτικο ἢ γυναῖκα μου
 θὰ πίστευε νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη μας. 105
 Καὶ μόνοι ἀπ' ὅλους τὴν ἀλήθεια ξέρουμε
 ἐγώ, ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Κάλχας κι ὁ Μενέλαος.
 Ὅσα ὅμως τότε δὲν τὰ σκέφτηκα καλά,
 τᾶλλάζω τώρα, γέροντα, στὸ γράμμ' αὐτό,
 πού εἶδες νανοιογκλείνω στήν ἀστροφεγγιά. 110
 Ἐμπρός, πᾶρε τὸ γράμμα πιά καὶ πῆγαινε
 πρὸς τ' Ἄργος. Κι ὅσα κρύβει μὲς τὶς δίπλες του
 θὰ σοῦ τὰ πῶ, γιατί εἶσαι στῆ γυναῖκα μου
 καὶ σ' ὄλο μου τό σπίτι πάντοτε πιστός.

'Ανάπαιστοι

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Λέγε καὶ ξήγα μου, γιὰ νὰ πῶ καὶ μὲ γλῶσσα 115
 σύμφωνα μ' ὅσα γράφεις στὸ γράμμα σου τοῦτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὡ τῆς Λήδας βλαστάρη, σοῦ στέλνω
 νέα γραφὴ κοντὰ στ' ἄλλο μου γράμμα,
 νὰ μὴ στείλεις τὴν κόρη σου ἐδῶ
 στὴν ἀκύμαντη Αὐλίδα, στῆς Εὐβοίας 120
 τὴν πλατύκολπη τούτη φτερούγα.
 Καὶ τὸ γάμο τῆς κόρης μας πλιὸ
 θὰ τὸν κάνουμε σ' ἄλλον καιρό.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὁ Ἀχιλλέας ποὺ χάνει τὴ νύφη
 δὲ θανάψει βαριὰ θυμωμένος 125
 πρὸς ἐσὲ καὶ στὸ ταίρι σου ; Αὐτὸ
 φοβερὸ εἶναι. Γιὰ ξήγα τί λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τ' Ἀχιλλέα μόνο τῶνομα βγῆκε,
 μὰ γιὰ γάμο δὲν ξέρει αὐτός, οὔτε
 τὸ τί κάνουμε, οὐδὲ πῶχω τάξει 130
 μὲ τὰ λόγια τὴν κόρη μου νύφη
 στὴν ἀγκάλη του ἐγὼ νὰ τὴ δώσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φοβερὴ, βασιλιά μου, εἶχες τόλμη,
 ποὺ ἐνῶ τάξεις τὴν κόρη σου ταίρι
 νὰ τὴ δώσεις στὸ γιὸ τῆς θεᾶς,
 στοὺς Δαναοὺς γιὰ σφαχτάρη τὴ φέρνεις. 135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅϊμέ, σάλεψε ὁ νοῦς μου!
 Ὅϊμέ, πέφτω σὲ τύφλα βαρειά.
 Τρέξε, κίνα τὰ πόδια γοργά,
 τὰ γεράματα νικά.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τρέχω εὐτύς, βασιλιά μου. 140

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νὰ μὴν κάτσεις στοῦ λόγγου τὶς βρύσες,
γλυκὸς ὕπνος νὰ μὴ σὲ πλανέψει.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μπά, θεὸς νὰ φυλάξει.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ παντοῦ δὰ ὅπου ὁ δρόμος χωρίζει,
κοίτα μήπως ἀμάξι κανένα 145
σοῦ ξεφύγει περνώντας γοργά,
τοῦ θὰ φέρει τὴν κόρη μου ἐδῶ
στῶν Δαναῶν τὰ καράβια.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καλά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἂν θὰ βρεῖς τὴν πομπὴ πρὸς τὶς πύλες τῆς χώρας,
τὶς χαβιῆς τῶν ἀλόγων νὰδράξεις, καὶ πίσω 150
στὰ Κυκλώπεια κάστρα ξανὰ γύρισέ την.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πές μου, ἡ κόρη σου πῶς θὰ πιστέψει
κι ἡ γυναῖκα σου, τέτοια σὰν πῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὴ σφραγιδα αὐτὴ ποῦναι στὸ γράμμα μου αὐτὸ 155
φύλαξέ την. Καὶ πῆγαινε· ἀσπρίζει τὸ φῶς
τῆς λαμπρῆς χαραυγῆς καὶ τοῦ Ἥλιου
τὸ τετράζυγο πύρινο ἀμάξι.

Βόθησέ με στὰ βάσανα πῶχω. 160

Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον κανένας

ὡς τὸ τέλος νὰ ζήσει εὐτυχῆς.

Δίχως λύπες δὲν εἶναι κανεῖς.

ἽΟ γέροντας φεύγει. ἽΟ Ἄγαμέμνονας μπαίνει στὴ σκηνή του.

2. ΠΑΡΟΔΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Ἐρχονται στὴν ὀρχήστρα 15 νιῆς Χαλκιδιώτισσες (7 + 7 + 1), ποὺ
ἀπαρτίζουν τὸ Χορὸ. Ἄρχίζει ἡ Κορυφαία.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Στροφή 1

Μὲς στῆς Αὐλίδας ἔφτασα τὰμμουδερὸ ἀκρογιάλι 165

τὸ στενορρέματο Εὐριπτο περνώντας, σὰν ἀφῆκα
 τῆ χώρα μου Χαλκίδα ἐγώ, πού τὰ νερὰ τῆ θρέφουν
 τῆς ξακουστῆς Ἀρέθουσας, νὰ ἰδῶ στρατὸ καὶ στόλο 170
 τῶν ἀντρεωμένων Ἀχαιῶν, πού μὲ καράβια χίλια,
 καθὼς μᾶς λὲν οἱ ἄντρες μας, τοὺς ὀδηγοῦν στὴν Τροία 175
 ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνονας μὲ τὸν ξανθὸ Μενέλαο,
 γιὰ τὴν Ἑλένη πού ἄρπαξεν ἀπ' τὸν καλαμοτρόφον
 Εὐρώτα ὁ Πάρης ὁ βοσκός, τῆς Ἀφροδίτης δῶρο, 180
 τότε πού μὲ τὴν Ἀθηνᾶ καὶ μὲ τὴν Ἥρα ἢ Κύπρη
 λογόφερνε κι ἐμάλωνε στὶς δροσερὲς βρυσοῦλες,
 καὶ πῆρε τὰ πρωτεῖα τῆς ὀμορφιάς αὐτῆ.

Ἀντιστροφή 1

Μὲς στ' ἄλλους τῆς Ἀρτέμιδας, πού εἶδε πολλές θυσίες, 185
 μὲ κόκκινα ἦρθα μάγουλα κι ἀπὸ ντροπὴ ἀνθισμένα, 189
 νὰ ἰδῶ ὄπλα, ἀσπίδες καὶ σκηνές, νὰ ἰδῶ κι ἀλόγων πλῆθος
 κι ἄρματωμένους Ἕλληνες. Κι εἶδα τοὺς δυὸ συντρόφους
 τοὺς Αἴαντες, τοῦ Οἰλέα τὸ γιὸ κι αὐτὸν τοῦ Τελαμῶνα,
 τῆς Σαλαμίνας καύχημα, τὸν Παλαμήδη - ἄγγονι 195
 τοῦ Ποσειδῶνα - καὶ μαζί τὸν Πρωτεσίλαο· παίζουν
 χαρούμενοι σὲ σχήματα πολὺπλοκα τὰ ζάρια·
 καὶ τὸ Διομήδη πού χαρὰ τὸ δίσκο εἶχε νὰ ρίχνει, 200
 καὶ τὸ Μηριόνη, θαυμαστὸ πολεμιστῆ, γιὸ τ' Ἄρη,
 καὶ τοῦ Λαέρτη εἶδα τὸν γιὸν ἀπ' τὰ νησιώτικα ὄρη
 καὶ τὸ Νιρέα πού ὄλους περνάει στὴν ὀμορφιά. 205

Ἐπωδὸς

Εἶδα τὸ γοργοπόδαρο κι ἰσάνεμο Ἀχιλλέα,
 τανάθρεμμα τοῦ Χείρωνα, τῆς Θέτιδας τῆ γέννα, 209
 πού στὰ χαλίκια τοῦ γιαλοῦ βαριά ὀπλισμένος τρέχει,
 κι ἅμαξί μ' ἄτια τέσσερα πασχίζει νὰ περάσει. 215
 Κι ὁ ἅμαξηλάτης Εὐμηλος, τ' Ἀδμήτου ὁ γιός, φωνάζει
 καὶ μὲ τῆ μάστιγα χτυπᾷ τὰ ζηλευτὰ ἄλογά του, 220
 πού χαλινάρια εἶχαν χρυσά, κι ἦταν τὰ δυὸ τῆς μέσης
 λευκόστιχτα κι ἀσπρόμαυρα, καὶ τᾶλλα δυό, τ' ἀπόξω,
 ξανθότριχα, καὶ παρδαλὰ τὰ ποδοστράγαλα εἶχαν. 225
 Κι ὁ Ἀχιλλέας ἀκούραστος πηδᾷ βαριά ὀπλισμένος,

- πάντα κοντά στ' άμάξι και δίπλα στους τροχούς. 230
- Στροφή 2
- Είδα κι εθαύμασα άμετρα καράβια, τὰ γυναίκεια
τὰ μάτια μου δε χόρταιναν άπ' τή χαρά νά βλέπουν.
Πενήντα πλοία πολεμικά πρὸς τὸ δεξι τὸ μέρος 235
ὁ Ἄχιλλέας τὰ κυβερνᾷ, τῶν Μυρμιδόνων Ἄρης.
Στὶς πλῶρες των ἀγάλματα χρυσά ἔχουν Νεραΐδων,
στὶς πρύμνες τὴ σημαία τ' Ἄχιλλεϊκοῦ στρατοῦ. 240
- Ἄντιστροφή 2
- Κοντά τους πλοία Ἀργίτικα στέκονταν ἄλλα τόσα,
πού οἱ δυὸ ἀρχηγοὶ τὰ κυβερνοῦν, ὁ γιὸς τοῦ Μηκιστέα
ὁ Εὐρύαλος, κι ὁ Στένελος ὁ γιὸς τοῦ Καπανέα. 245
Κατόπι τοῦ Θησέα ὁ γιὸς μ' ἐξήντα πλοία, πῶχει
σ' άμάξια μ' ἄτια φτερωτὰ τὴ θεὰ Ἀθηνᾶ, πού δίνει 250
στοὺς ναῦτες ἡ θωριά τῆς ἐλπίδα καὶ χαρά.
- Στροφή 3
- Εἶδαμε καὶ τῶν Βοιωτῶν πενήντα πλοία πού εἶχαν
στῆς πρύμνης των τὰ κρόκορφα σημαδιακὸ στολίδι· 255
τὸν Κάδμο αὐτὸ παράσταινε, πού ἐκράτει χρυσὸ δράκο.
Εἶχαν τὸν ἥρωα Λήϊτον ἐκεῖνα γιὰ ἀρχηγὸ τους. 260
Κι ἀπὸ τὸ Θρόνιο τὰκουστὸ κίνησε ὁ γιὸς τοῦ Οἰλέα
καὶ φτάνει μ' ἄλλα τόσα καράβια Λοκρικὰ . . .
- Ἄντιστροφή 3
- Φέρνει κι άπ' τὴν Κυκλώπεια Μυκὴνα ὁ γιὸς τ' Ἀτρέα 265
σ' ἑκατὸ πλοία στρατὸν πολὺ (κι ἔχει συναρχηγὸ του
τὸ φίλο του Ἄδραστο)· γι' αὐτὴ νά ἐκδικηθεῖ ἡ Ἑλλάδα,
πού ἄφησε τὰ παλάτια τῆς γιὰ γάμο βάρβαρο. Εἶδα 270
καὶ τὴ σημαία τοῦ Νέστορα τῆς Πύλου ὀρθὴ στὴν πρύμνη,
πού εἶχε μὲ πόδια ταύρου τὸν ποταμὸ Ἄλφειό . . . 275
- Ἐπωδὸς
- Μὲ τὸ Γουνέα ὡς ἀρχηγὸ τῶν Αἰνιάνων ἦταν
δῶδεκα πλοία· καὶ σιμὰ τῆς Ἥλιδας οἱ ἀρχόντοι· 280
Ἐπειοὺς τοὺς ἔλεγε ὁ στρατὸς· τὸν Εὐρυτο εἶχαν πρῶτο.
Κι ὁ Μέγης τοῦ Φιλέα ὁ γιὸς, ἀπὸ τὶς Ἐχινάδες, 285
τὰ κακοζύγωτα νησιά, τῶν Τάφιων κυβερνοῦσε
τὰ πλοία, πού εἶχαν στείλει μὲ τᾶσπρα τὰ κουπιὰ.

Κι ὁ Σαλαμίνιος Αἴαντας τὰ δυὸ πλευρὰ τοῦ στόλου,
 τὸ δέξιο καὶ τὰριστερό, σὲ μιὰ σειρὰ τὰ σμίγει 291
 μὲ δώδεκα γοργότατα καράβια ἀραδιασμένα.
 Ἔτσι ἄκουσα τὸ ναυτικὸ στρατὸ κι ἔτσι τὸν εἶδα· 295
 κι ἂν ξεμυτίσουν μπρὸς σ' αὐτὸν οἱ βάρκες τῶν βαρβάρων
 δὲ θὰ ξαναγυρίσουν πιά : τέτοιον ἐγὼ εἶδα στόλο. 300
 Ὅσο γιὰ τὸν πεζὸ στρατὸ, στὸ σπίτι μου ἔχω ἀκούσει
 πολλὰ, κι ἀνάγκη τώρα δὲν εἶναι νὰ τὰ πῶ.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α΄.

Ὁ Μενέλαος πιάνει τὸν ἀποστελμένο μὲ τὸ γράμμα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μενέλαε, ἔχει τόλμη κακὴν κι ἄπρεπη.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Φύγε· εἶσαι στοὺς ἀφέντες σου πολὺ πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμὴ μοῦ φέρνει ἢ προσβολὴ πού μοῦ κανες. 305

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Θὰ κλάψεις, ἂν θὰ κάνεις τὰ δὲν πρέπει σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δὲν ἔπρεπε νανοίξεις γράμμα πού εἶχα ἐγώ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μηδὲ κι ἐσύ νὰ φέρνεις σ' ὅλους συμφορές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μάλωνε μ' ἄλλους· κι ἄφησε σ' ἐμέν' αὐτό.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲ θὰ τὰ φήσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι οὐτ' ἐγὼ τὸ παρατῶ. 310

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Σοῦ σπάζω μὲ τὸ σκῆπτρο τὸ κεφάλι σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμὴ μου νὰ χαθῶ γιὰ τοὺς ἀφέντες μου.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἄφησ' το· οἱ δοῦλοι πρέπει λίγα νὰ μιλοῦν.

Μπαίνει βιαστικά ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἄφέντη μου Ἄγαμέμνονα, ἀδικούμαστε·
αὐτὸς μὲ βιά τὸ γράμμα σου ἀπ' τὰ χέρια μου
μοῦ ἄρπαξε, καὶ δὲν κάνει τὰ πρεπούμενα. 315

Τροχαϊκὰ τετράμετρα
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Τί εἶν' αὐτὴ ἡ λογομαχία κι οἱ φωνές μπρὸς στὴ σκηνή ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἐγὼ πρέπει νὰ μιλήσω κι ὄχι αὐτός, ἄκουσ' ἐμέ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ Μενέλαε, τί μαλώνεις σὺ μ' αὐτὸν καὶ τὸν τραβᾶς ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ρίξε πρὸς ἐμέ τὸ βλέμμα γιὰ νὰρχίσω νὰ σοῦ πῶ. 320

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θαρρεῖς τρέμω νὰ κοιτάξω σέ, τ' Ἀτρέα γιὸς ἐγώ ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Βλέπεις τοῦτο δὰ τὸ γράμμα, ποῦ θὰ φέρει συμφορές ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Βλέπω, μὰ ἀπὸ τὰ δικά σου χέρια πρῶτα δὸς μου το.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, πρὶν νὰ δείξω σ' ὅλους τοὺς Δαναοὺς, τί γράφει αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μήπως τ'ἀνοιξεις καὶ ξέρεις ὅσα ἐσὺ δὲν ἔπρεπε ; 325

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ξέρω τίς κρυφές σου πράξεις, ὥστε ἐσὺ νὰ πικραθεῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χαρὰ στὴν ἀνεντροπία σου. Καὶ ποῦ τῶπιασες αὐτό ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καρτερώντας νάρθει ἡ κόρη σου ἀπὸ τ' Ἄργος στὸ στρατό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί μὲ παραμονεύεις ; Καὶ δὲν εἶναι ἀνεντροπία ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μὲ κεντοῦσε ἡ περιέργεια· δοῦλος σου δὲν εἶμ' ἐγώ. 330

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲ μ' ἀφήνουν νὰ εἶμαι κύριος τοῦ σπιτιοῦ μου; Τί 'ναι αὐτό;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Λοξά σκέπτεσαι, ἄλλα τώρα, ἄλλα κατόπι κι ἄλλα πρὶν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λές κομπά· μὰ ἡ σοφὴ γλῶσσα μισητὴ εἶναι τῶν κακῶν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τᾶστατα μυαλὰ τοὺς φίλους τοὺς μπερδεύουν κι ἀδικοῦν.

Θέλω νὰ σ' ἀποξελέγξω, μὰ ἀπὸ τὴν ὀργή σου ἐσὺ 335

μὴ ξεφεύγεις τὴν ἀλήθεια· σύντομα θὰ σοῦ τὰ πῶ.

Ξέρεις, ὅταν προσπαθοῦσες πῶς νὰ γένεις ἀρχηγὸς

τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴν Τροία – τάχα πῶς δὲν τῷθελες,

μέσα σου ὅμως τὸ ποθοῦσες – πόσον ἦσουν ταπεινὸς 340

σφίγγοντας τὸ κάθε χέρι, καὶ τίς θύρες σου ἀνοιχτές

εἶχες σ' ὅλους κι ἐχαίρετας τὸν καθένα στὴ σειρά,

κι ἂν δὲν τῷθελαν ἀκόμα, νὰγοράσεις τὴν τιμὴ

μὲ τοὺς τρόπους σου ζητώντας ; Μὰ σὰν πῆρες τὴν εὐτύς

τρόπους ἄλλαξες, στοὺς φίλους δὲ φερνόσουν ὅπως πρὶν, 345

μέσα ἐκλείστης κι εἶχες γίνει δυσκολοπλησίαστος.

Ὁ καλὸς ποτὲ δὲν πρέπει, σὰν τὸν βρεῖ μεγάλη ἀκμή,

καὶ τοὺς τρόπους του ν'ἀλλάζει, μόνον πρέπει νὰ φανεῖ

τότε σταθερὸς στοὺς φίλους, ποὺ εὐτυχώντας ἤμπορεῖ

νὰ τοὺς ὠφελεῖ. Τὰ βλέπεις ἀπ' ἀρχῆς σ' ἠῦρα κακόν.

Κι ὅταν ἦρθε στὴν Αὐλίδα τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατὸς, 350

πάλι τίποτε δὲν ἦσουν, κι ἀπ' τῶν θεῶν τὴ συμφορὰ

τάχασες, ποὺ ἀέρας πρῦμος δὲ φυσοῦσε, κι οἱ Δαναοὶ

φώναζαν τὰ πλοῖα νὰφήσουν κι ἀδικο νὰ μὴ μοχθοῦν

στὴν Αὐλίδα, πόσον εἶχες ταραχὴ κι ἄθλια θωριά,

μὴ τὸν κάμπο τοῦ Πριάμου δὲ γεμίσεις μὲ στρατὸ 355

κυβερνήτης χίλιων πλοίων. Καὶ μ' ἐρώταες : « Τί πορεῖα

νὰβρω μὲς στὴν ἀπορία μου, δόξα νὰ μὴ στερηθῶ

χάνοντας τὴν ἐξουσία ; » Κι ἅμα ὁ Κάλχας φώναξε

πῶς οἱ Ἀργεῖοι θὰ ξεκινήσουν τότε, ὅταν τὴ κόρη σου

στὴν Ἀρτέμιδα θυσιάσεις, πρόθυμα τὴν ἔταξες· 360

καὶ μηνᾶς μὲ θέλημά σου – μὲ βιάν ὄχι, μὴν τὸ 'πεις –

στὴ γυναῖκα σου νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη σου, ἀφορμὴ

τ' Ἀχιλλέα νὰ γένει ταίρι. Μὰ ἄλλαξες τὴ γνώμη εὐτύς

κι ἄλλα γράφεις, πῶς τῆς κόρης σου δὲ γίνεσαι φονιάς.

Κι εἶναι ὁ ἴδιος πάντα αἰθέρας, ὅπου τᾶκουσεν αὐτά. 365
 Κι ἄλλοι μύριοι τὸχουν πάθει· γιὰ νάρθουν στὰ πράματα
 πρόθυμα κοπιάζουν πρῶτα, κι ἔπειτα τραβιοῦντ' αἰσχρά
 πότε γιατί ἀκοῦν ἀνόητους, πότε δίκια, γιατί αὐτοὶ
 δὲ μποροῦν νὰ κυβερνήσουν. Κρίμα στὴν ταλαίπωρη 370
 τὴν Ἑλλάδα, πού ἐνῶ θέλει μὲ τιμὴν νάγωνιστεῖ,
 τώρα τοὺς καντιποτένιους βάρβαρους θάφήσει πιὰ
 γιὰ τὴν κόρη τὴ δική σου καὶ γιὰ σέ νὰ τὴ γελοῦν.
 Κυβερνήτη τῆς πατρίδας καὶ τῶν ὅπλων ἀρχηγὸ
 ἐγὼ δὲ θάβανα κανέναν ἀπὸ φιλοπροσωπία.
 Θέλει νοῦν ὁ στρατηλάτης, θέλει φρένα ὁ ἀρχηγός. 375

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ὅταν τὰδέρφια πέσουν σέ μαλώματα,
 φέρνει ἢ λογομαχία τους πολὺ κακό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θέλω νὰ σοῦ κάμω λίγα καὶ καλὰ μαλώματα,
 δίχως νὰ ψηλοσηκώσω ἀνέντροπα τὰ μάτια μου,
 μὰ πραϊκὰ σὰν ἀδερφός σου· γιατί ντρέπεται ὁ καλός. 380
 Τί ἔχεις κόκκινο τὸ μάτι ; ἴπές μου. Τί φυσσομανῶς ;
 Ποίος σοῦ φταίει ; Τί θέλεις νάχεις ; Τὴν καλή σου ἐπιθυμεῖς
 Δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὴ δώσω, ἀφοῦ τὴ φύλαξες κακά.
 Θέλεις γιὰ τὰ σφάλματά σου ἐγὼ ὁ ἀθῶος νὰ τραβῶ ; 385
 Ἡ σὲ καίει ἡ δική μου δόξα ; Ἄλλὰ ζητᾶς στὴν ἀγκαλιὰ
 νάχεις ὁμορφὴ γυναῖκα ; Μὰ σοῦ λείπουν τὰ μυαλὰ
 κι οἱ καλοὶ τρόποι σοῦ λείπουν. Ὁ κακὸς κακὰ ποθεῖ.
 Κι ἂν ἐγὼ ἄλλαξα κατόπι μιὰν ἀπόφαση στραβή,
 τάχα εἰμ' ἄμυαλος ; Ἐσύ ἴσαι πλειότερο, πού ἀφοῦ ἔχασες 390
 μιὰ ἀπιστὴ γυναῖκα, θέλεις νὰ τὴν λάβεις πάλι, ἐνῶ
 γιὰ καλό σου ὁ θεὸς τὴν πῆρε. Στὸν Τυνδάραιο ὀρκίστηκαν
 οἱ στραβόμυαλοι τῆς κόρης του γαμπροῖ· ἀλλ' αὐτὸ θαρρῶ
 τόκαμε ἢ ἐλπίδα ποῦχεν ὁ καθεὶς των, κι ὄχι ἐσύ.
 Πάρ' τους τώρα καὶ πολέμα· γιατί εἶν' ἔτοιμοι οἱ μωροὶ. 395
 Μὰ ἔχει νοῦν ὁ θεὸς καὶ ξέρει τοὺς καταναγκαστικούς
 καὶ κακῶδεμένους ὀρκους. Καὶ δὲ θὰ σκοτώσω ἐγὼ
 τὰ παιδιὰ μου, γιὰ νὰ λάβεις ἀδίκη χαρὰν ἐσύ
 τὴν κακή σου συγκοιμήτρα σὰ θὰ τὴν ἐκδικηθεῖς,

ἐνῶ ἐμένα νύχτα μέρα δάκρυα μαῦρα θά με τρῶν,
 πού παράνομα ἔχω σφάζει τὰ δικά μου τὰ παιδιά.
 "Όλα σύντομα σοῦ τὰ εἶπα, καθαρὰ κι ὀρθὰ κοφτά. 400
 κι ἂν ἐσύ δὲ φρονιμέψεις, ξέρω τί θά κάμω ἐγώ.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Αὐτὰ εἶν' ἐναντία στὰ πρὶν λόγια, ἀλλὰ σωστά·
 καὶ τὰ λυπιοῦνται τὰ παιδιά τους οἱ γονεῖς.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲν εἶχα ὁ δόλιος συγγενεῖς νὰ μὲ πονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θάχεις, ἂν τὸ χαμό τους δὲν ἀποζητᾶς. 405

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καὶ ποῦ θά δείξεις πῶχαμεν ἓνα γονιό ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὲ φρόνιμα βοηθώντας κι ὄχι σὲ τρελά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Οἱ δικοὶ πρέπει τοὺς δικοὺς νὰ συμπονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζήτα μου δίκια, κι ὄχι νὰ πικραίνεις με.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μαζὶ μὲ τὴν Ἑλλάδα αὐτὰ δὲν τὰ τραβῶ ; 410

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὲ σὲ κι ἡ Ἑλλάδα εἶναι τρελή, ἀπ' ὀργή θεοῦ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καμάρωνε τὸ σκῆπτρο σου, ἀφοῦ πρόδωκες
 τὸν ἀδερφό σου. Κι ἄλλους τρόπους θάβρω ἐγώ
 καὶ φίλους ἄλλους.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ἄγαμέμνονα, ἀρχηγέ

τῶν Πανελλήνων, ἦρθα φέρνοντας σ' ἐσὲ 415

τὴν κόρη σου Ἴφιγένεια. Τὴν ἀκολουθεῖ

κι ἡ μάνα της, ἡ Κλυταιμῆστρα σου μαζί,

κι ὁ γιός σου Ὀρέστης· βλέποντάς τους θά χαρεῖς,

τόσον καιρὸ ἀφοῦ λείπεις ἀπ' τὸ σπίτι σου.

Ἄλλὰ ἐπειδὴ καὶ δρόμο τράβηξαν μακρὺ, 420

τάβρα τους πόδια πλάϊ σὲ βρύση δροσερή,

Δ. Σάρρου.—Ἴφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

2

καθώς και τάλογά τους, ξεκουράζαν πιά·
καί στὰ χλωρὰ λιβάδια κάθισαν νὰ φᾶν.
Μὰ ἐγὼ μπροστὰ ἔχω τρέξει γιὰ νὰ ἐτοιμαστεῖς. 425
Κι ἡ κόρη σου πὼς ἦρθε, τῶμαθε ὁ στρατός,
γιατὶ γοργὸς ὁ λόγος πέταξε παντοῦ.
Καὶ τρέχουν ὅλοι τὴν κοπέλα γιὰ νὰ ἴδουν.
ἽΟλοι θαυμάζουν καὶ τιμοῦν τοὺς εὐτυχεῖς.
Καὶ λέγουν : « εἶναι γάμος ἢ τί γίνεται ;
ἽΗ πόθησεν ὁ ἀφέντης ἽΑγαμέμνονας 430
νὰ ἴδει τὴν κορασιά του καὶ τὴν ἔφερε ; »
Κι ἄλλοι εἶπαν : « τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου τῆς
τῆ φέρνουν στῆς Αὐλίδας τὴν κυρὰ ἽΑρτεμην.
ἽΑλλὰ ποιὸς θὰ τὴν πάρει ; » Τοίμασε λοιπὸν 435
γιὰ τοῦτα τὰ κανίστρια, στεφανώσετε
τὴν κεφαλὴ σας μ' ἄνθη, καὶ σύ, βασιλιά
Μενέλαε, γιὰ τὸ γάμο φρόντιζε· ἄς βροντοῦν
μὲς στὶς σκηνὲς σουραύλια καὶ χτύποι ποδιῶν·
γιατὶ ἦρθε ἡ μέρα τῆς κοπέλας ἡ λαμπρῆ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σ' εὐχαριστῶ· μὰ σύρε μὲς στὰ δώματα· 440
καὶ τᾶλλα ἡ τύχη θὰ τὰ φέρει σὲ καλό.—
Φεύγει ὁ ἀγγελιοφόρος.

ἽΟἰμέ, ποῦθε νάρχισω ὁ δόλιος ; Τί νὰ πῶ ;
Σὲ τί ζυγὸν ἀνάγκης ἔπεσα σκληρῆς !
Θεὸς σοφώτερός μου μὲ κατάρτεξε,
καὶ μοῦ ἀναποδογύρισε τὰ σχέδια. 445
ἽΩ πόσο χρήσιμ' εἶναι ἡ ταπεινὴ γενιά !
Γιατὶ νὰ κλάψουν εὐκολὰ μποροῦν αὐτοί,
καὶ νὰ τὰ λέγουν ὅλα· ἐνῶ στοὺς εὐγενεῖς
αὐτὰ δὲν πρέπουν. Τῆ ζωῆ μας κυβερνᾷ
τὸ μεγαλεῖο καὶ τὸ λαὸ δουλεύουμε. 450
Ποῦ ἐγὼ νὰ βγάλω δάκρυ τώρα ντρέπουμε,
καὶ νὰ μὴν κλύψω πάλι ὁ δόλιος ντρέπουμε,
στὶς πιὸ μεγάλες συμφορὲς σὰν ἔφτασα.
Καὶ τί θὰ πῶ πιά τώρα στὴ γυναῖκα μου ;
Πῶς θὰ τὴν ἀντικρύσω, πῶς θὰ τὴ δεχτῶ ; 455

Κοντά στὰ πάθια πού εἶχα μ' ἀποχάλασεν
 ἀκάλεστη σὰ μοῦρθε. Κι ὅμως φυσικό
 νάκολουθαί τήν κόρη της, παντρεύοντας
 καί δίνοντας τὸ σπλάχνο της, ὅπου ἄσπλαχνο
 θὰ μ' εὔρει. Κλαίγω καί τῆ δόλια κορασιά . . . 460
 Τί κορασιά ; Πού νύφη θὰ τήν πάρει αὐτὺς
 ὁ Ἄδης· κι αὐτὴ θὰ με ἰκετεύει ἔτσι, θαρρῶ :
 « Πατέρα, μὲ σκοτώνεις ; Τέτοια δὰ παντρεῖα
 κι ἐσύ νὰ κάμεις κι ὅποιος εἶναι φίλος σου ! ».
 Κοντά θὰ κλαίει κι ὁ Ὅρεσθης συγκινητικά, 465
 χωρὶς νὰ νοιώθει, γιατί ἀκόμα εἶναι μωρό.
 Ἄχ ! τοῦ Πριάμου ὁ γιὸς μοῦ τᾶχει κάμει αὐτά,
 σὰν πῆρε τὴν Ἑλένη· αὐτὸς μ' ἐχάλασε.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Κι ἐγὼ καταλυπιούμαι· γιὰ τοῦ βασιλιᾶ
 τῆ συμφορὰ κι οἱ ξένοι πρέπει νὰ θρηνοῦν. 470

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὸς μου, ἀδερφέ, νὰ σφίξω πιὰ τὸ χέρι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πῆρε το· ἐσύ εἶσαι νικητὴς κι ἄθλιος ἐγὼ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅρκίζομαι στὸν πάππο μας τὸν Πέλοπα,
 καθὼς καί στὸν Ἄτρεα, πού μᾶς γέννησε,
 νὰ σοῦ μιλήσω ἀπ' τὴν καρδιά μου καθαρὰ 475
 καί τίποτε πλασμένο, μόνον τί φρονῶ.
 Σὲ εἶδα νὰ χύνεις δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια σου
 κι ἐπόνεσά σε κι ἀντιδάκρυσα κι ἐγὼ,
 καί φεύγω ἀπ' τὰ παλιά μου λόγια ξέμακρα.
 Δέ σε πικραίνω· κι ἔρχομαι στὴ γνώμη σου. 480
 Σοῦ λέω νὰ μὴ σκοτώσεις τὸ παιδάκι σου,
 μήτε νὰ προτιμήσεις τὸ συμφέρο μου.
 Δὲν πρέπει ἐσύ νὰ κλαῖς κι ἐγὼ νὰ χαίρομαι :
 νὰ χάνουνται οἱ δικοὶ σου, κι οἱ δικοὶ μου ἄς ζοῦν.
 Τί θέλω τάχα ; Κι ἂν ποθῶ νὰ πατρευτῶ, 485
 μήπως δὲ βρίσκω ἄλλη γυναῖκα διαλεχτή ;
 Νὰ χάσω ἐγὼ τὸν ἀδερφό μου εἶναι σωστό,

για νᾶβρω τὴν Ἑλένη, ἀντὶ καλοῦ κακό;
 Μωρὸς πρὶν ἤμουν, κι ὕστερα κατάλαβα
 τί τάει νὰ πεῖ νὰ σφάζεις τὸ παιδάκι σου. 490
 Μὰ κι ἡ καρδιά μου γιὰ τὴ δόλια κορασιά,
 σὰν ποὺ εἶμαι συγγενῆς τῆς μὲ πονεῖ βαθιά,
 ποὺ αὐτὴ γιὰ τὴν παντρεία μου θὰ θυσιαστεῖ.
 Τί φταίει γιὰ τὴν Ἑλένη ἢ θυγατέρα σου ;
 Ἄς φύγει ἀπ' τὴν Αὐλίδα σκόρπιος ὁ στρατός. 495
 Κι ἐσύ, ἀδερφέ μου, δάκρυα νὰ μὴ χύνεις πιά,
 κι ἐμένα νὰ μὴν κάνεις πιά νὰ κλαίω μ' ἐσέ.
 Κι ἂν μῶδωκε ὁ χρησμός κάποιο δικαίωμα
 στῆς κόρης σου τὴν τύχη, δὲν τὸ θέλω πιά.
 Σ' ἐσένα ἀφήνω ἐγὼ τὸ δίκιο μου. Θὰ πεῖς
 πὼς ἔχω ἀλλάξει ἀπὸ τὰ λόγια τὰ πικρά; 500
 Σωστά· καὶ τὸ μετάνιωσα, γιατί ἀγαπῶ
 τὸν ἀδερφό μου. Πρέπει κάθε φρόνιμος
 ἔτσι νὰ κάνει πάντα τὰ καλύτερα.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Εὐγενικά εἶπες κι ὡς πρέπει σ' ἀπόγονο
 τοῦ Δία· δὲ θὰ ντροπιάσεις τοὺς παπτιοῦδες σου. 505

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μενέλαε, τώρα σ' ἀπαινῶ· δὲν πιστευα
 πὼς θᾶλεγες τέτοια σωστά, ποὺ σου ἄξιζαν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τὴ σύγχυση στ' ἀδέρφια φέρνει ὁ Ἔρωτας
 κι ἡ ἀχορταγιά στὸ μοίρασμα· μακριὰ ἀπὸ μὲ
 τέτοια συγγένεια καὶ στὶς δυὸ μεριές πικρὴ. 510

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὅμως σ' ἀνάγκην ἔφτασα ἀναπόφευχτη,
 τῆς κόρης μου νὰ κάμω τὴ σκληρὴ σφαγή.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Πῶς; Ποιὸς θὰ σὲ ἀναγκάσει νὰ τὴ σφάζεις πιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅλο μαζὶ τῶν Ἀχαιῶν τὸ στράτευμα.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, σὰν πάλι στ' Ἄργος ξαναστείλεις τὴν. 515

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν θὰ ξεχύγω τῶνα, τᾶλλο θὰ με βρεῖ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τὸ ποιό; Νὰ μὴ φοβᾶσαι τόσο τὸ λαό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὁ Κάλχας στὸ στρατό μας τὸ χρησμὸ θὰ πεῖ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, ἂν πεθάνει πρῶτα, κι εὐκολο εἶν' αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γένος κακὸ εἶναι οἱ μάντεϊς καὶ φιλόδοξο.

520

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Κι ἀνώφελο εἶναι πάντα κι ἀχρησίμευτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ δὲ φοβᾶσαι ἐκεῖνο ποὺ στοχάζουμαι ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἄν δὲν τάκούσω, πῶς μπορῶ νὰποκριθῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅλα τὰ ξέρει αὐτὰ τοῦ Σίσυφου ἢ σπορά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲ θὰ μᾶς βλάψει ὁ Ὀδυσσεύς σὲ τίποτε.

525

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πάντα εἶναι πονηρὸς καὶ λαοκόλακας.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἐχει καὶ τὸ κακὸ ποῦναι φιλόδοξος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λοιπὸν φαντάσου στοὺς Ἄργιτες νὰ σταθεῖ
καὶ πεῖ ὅσα ὁ Κάλχας μάντεψε, καὶ πεῖ γιὰ μὲ
πὼς ἔταξα θυσία στὴν Ἄρτεμιδα

530

κι ἔπειτ' ἀρνιοῦμαι· θὰ ἐρεθίσει τὸ στρατό
καὶ τοὺς Ἄργιτες θὰ προστάξει, ἐσὲ κι ἐμὲ
σκοτώνοντας, νὰ σφάζουν καὶ τὴν κόρη μου.

Κι ἂν πάγω στ' Ἄργος θὰ μ' ἀρπάξουν, σὰν ἐρθοῦν
μὲς στὰ Κυκλώπεια κάστρα, καὶ τὴ χώρα εὐτύς
θάπορημάξουν. Τέτοια εἶναι τὰ πάθια μου!

535

Ὅϊμέ, σὲ τί ἀγωνία μ' ἔρριξαν οἱ θεοί!

Μενέλαε, κὰν φυλάξου, στὸ στρατό σὰν πᾶς,

νὰ μὴν τὰ μάθει ἀκόμα ἢ Κλυταιμῆστρα αὐτά,
 πρὶν στείλω ἐγὼ στὸν Ἄδη τὸ παιδάκι μου, 540
 ὥστε νὰ κλαίω στὰ πάθια μου λιγώτερο.
 Κι ἐσεῖς γι' αὐτὰ μὴν πείτε, ξένες, τίποτε.
 Φεύγει ὁ Μενέλαος.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Α΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Καλότυχοι ὅσοι ἀπόλαψαν μὲ φρόνηση καὶ μέτρο
 τῆς Ἄφροδίτης τίς πνοές καὶ δέχτηκαν πραϊκά 545
 τοῦ χρυσομάλλη τοῦ Ἔρωτα τοὺς μανιασμένους οἴστρους,
 ποὺ ρίχνει σαϊτιές διπλές στὸν πόθο ὡς τίς βουτᾶ, 549
 ποὺ ἄλλες εὐφραίνουν τῇ ζωῇ, κι ἄλλες τῇ φαρμακῶνουν.
 Πανώρια Κύπρη, σπίτι μας αὐτὲς νὰ μὴν ἰδῶ.
 Ἄς ἔχω μέτρια χάρη ἐγὼ, μὰ εὐγενικούς τοὺς πόθους. 555
 Πραϊκὴ τὴν Κύπρη, βαρεῖά τὴν παραιτῶ.

Ἄντιστροφή

Στοὺς τρόπους καὶ στὸ φυσικὸν οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν.
 Μὰ τὸ καλὸ εἶναι φανερό. Στὴν ἀρετὴ ὀδηγοῦν 560
 ἡ ἀνατροφή κι ἡ μάθηση. Κι εἶν' ἡ ντροπὴ σοφία,
 πῶχει καὶ τᾶξιο χάρισμα μὲ φωτισμένο νοῦν 565
 νὰ βλέπτε τὰ πρεπούμενα, ποὺ φέρνουν δόξα αἰώνια.
 Μεγάλον πρᾶμα νὰ ζητοῦν σεμνὰ τὴν ἀρετὴ 570
 κρυφὰ οἱ γυναῖκες σπίτι τους, κι οἱ ἄντρες μὲς στοῦ κόσμου
 τὰ πλήθη, ἐκεῖ ποὺ αὐξάνουν τῆς θώρας τὴν ἀκμή.

Ἐπωδὸς

Ἦρθες, ὦ Πάρη, ἐσὺ ἀπὸ κεῖ
 ποὺ μεγάλωσες βουκόλος,
 στ' ἀσπρομόσχαρα τῆς Ἰδης, 575
 βαρβαρικὰ συρίζοντας,
 καὶ μὲ Φρυγικὲς φλογέρες
 ἐπαιζες σκοπούς τοῦ Ὀλύμπου.
 Γελάδες καλομάσταρες
 βόσκαες, ὅταν πρόσμενέ σε
 τῶν τριῶν θεῶν ἡ κρίση. 580

πού στην 'Ελλάδα σ' ἔστειλε.
 Καί σάν εἶδες τὴν 'Ελένη
 στὰ ἔλεφάντινα παλάτια,
 πόθο σκορπιᾶς στὰ μάτια της,
 μὰ κι ἐσύ ἐποθοφλογίστης.
 Καί μιὰ ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη,
 στῆς Τροίας τὴν ἀκρόπολη
 φέρνει τώρα τὴν 'Ελλάδα
 μὲ στρατὸ καὶ μὲ καράβια.

585

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β'.

Ἔρχονται σὲ μιὰ ἀρμάμαξα ἡ Κλυταιμῆστρα μὲ τὴν Ἰφιγένεια καὶ μὲ τὸν Ὀρέστη.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Ἄνάπαιστοι

ὦ! μεγάλη ἡ εὐτυχία τῶν μεγάλων!
 Τοῦ μεγάλου τ' ἀφέντη γιὰ ιδέστε
 τὴν κοπέλα Ἰφιγένεια, ιδέστε
 τὴ βασίλισσα τὴν Κλυταιμῆστρα
 τοῦ Τυνδάρου τὴν κόρη!

590

Ἔχουν δὰ ἀπὸ μεγάλους βλαστήσει
 καὶ σὲ τύχες λαμπρὲς ἔχουν φτάσει.
 Γιὰ θεοὺς τοὺς θαρροῦν τοὺς τρανοὺς κι εὐτυχεῖς

595

οἱ θνητοί, πῶχουν μοῖρα κακὴ.
 Τῆς Χαλκίδας κοπέλες ἐδῶ νὰ σταθοῦμε,
 τὴ βασίλισσα νὰ ὑποδεχτοῦμε,
 ἀπὸ τὰμάξι σὰ βγεῖ, μὴ σκοντάψει στὴ γῆ.
 Μ' ἀβρὰ χέρια καὶ μ' ἤθος γλυκό,
 μὴ σκιαχτεῖ, πού μᾶς ἔρχεται πρώτη φορὰ
 ἡ ξακουστὴ τ' Ἀγαμέμνονα κόρη,
 κι ἄς μὴ δώσουμε οἱ ξένες
 παραζάλη κι ἐνόχληση
 στὶς Ἀργίτισσες ξένες.

600

605

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Αὐτὸ θαρρῶ πὼς εἶναι καλομάντεμα
 τὰ λόγια τὰ γλυκὰ κι ἡ καλωσύνη σου·

- κι ἔχω μιὰ ἐλπίδα πῶς σέ γάμους τυχεροῦς
 ἦρθα νυφοδηγήτρα. Τώρα βγάλτ' ἐσεῖς 610
 ἀπὸ τάμαξια τὰ προικιά τῆς κόρης μου,
 καὶ φέρτε τα προσεχτικὰ μὲς στὴ σκηνή.
 Κι ἐσύ ἔβγα ἀπὸ τάμαξι τῶρα, κόρη μου,
 καὶ πάτα ἀβρά καὶ σιγανὰ τὸ πόδι σου.
 Κι ἐσεῖς, κοπέλες, πάρτε τὴν στὴν ἀγκαλιά 615
 κι ἀπὸ τάμαξι βγάλτε τὴν. Τὸ χέρι σας
 δόστε κι ἐμένα κάποια νάποβασταχτῶ,
 τὸ κάθισμα τῆς ἄμαξας ἀφήνοντας.
 Κι οἱ ἄλλες σταθεῖτε στῶν φοράδων τὸ ζυγὸ,
 γιατί τὸ δειλὸ μάτι τους ξαφνίζεται. 620
 Πάρτε καὶ τὸν Ὀρέστη, τοῦ Ἀγαμέμνονα
 τοῦτον τὸ γιό, γιατί εἶναι ἀκόμα νήπιο αὐτός.
 Γιέ μου, κοιμᾶσαι; Ἡ ἄμαξα σέ κούρασε;
 Σήκω στῆς ἀδερφῆς σου τὴ λαμπρὴ χαρὰ
 ποὺ ἐσὺ εὐγενῆς θὰ κάμεις διαλεχτὸ γαμπρό, 625
 τὸ γιὸ τῆς θεᾶς Νεραΐδας τὸν ἰσόθεο.
 Ἔλα σιμά μου, κόρη μου Ἰφιγένεια,
 καὶ στάσου πλάϊ στὴ μάνα σου, καὶ κάνε με
 τοῦτες οἱ ξένες νά με ποῦν καλότυχη.
 Τώρα χαιρέτα τὸν καλὸν πατέρα σου.— 630
 Μπαίνει στὴ σκηνὴ ὁ Ἀγαμέμνωνας.
 ὦ βασιλιά Ἀγαμέμνονα, καμάρι μου,
 νά, φτάσαμε στὸ κάλεσμά σου πρόθυμες.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
 Μάνα μου, μὴ θυμώσεις πῶς πῶρεξα μπροστὰ
 γιὰ νὰ σφιχταγκαλιάσω τὸν πατέρα μου.
 Κι ἐγὼ θέλω, πατέρα μου, τὰ στήθια σου 635
 σφιχτὰ νὰ τὰγκαλιάσω, ποὺ τόσον καρὸ
 γιὰ νά σε ἰδῶ ποθοῦσα· καὶ μὴ θυμωθεῖς.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κόρη μου, ἀλήθεια· τὸν πατέρα σου ἀγαπᾶς
 πλειότερο ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ ποὺ γέννησα.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
 Πατέρα μου, πῶς σ' εἶδα μὲ πολλὴ χαρὰ! 640

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

“Όμοια κι ἑσένα, κόρη μου, ὁ πατέρας σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νά εἶσαι καλά· κοντά σου καλὰ μ’ ἔφερες.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν ξέρω τοῦτο, κόρη μου, πῶς νὰ τὸ πῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μπά!

Χαίροντας μ’ εἶδες, κι ὅμως εἶσαι ἀνήσυχος!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πολλὴν ἔχει ἔγνοια ὁ βασιλιάς κι ὁ στρατηγός. 645

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δικός μου γίνε τώρα, καὶ μὴ σκέπτεσαι.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μά εἶμαι δικός σου ἀκέριος τώρα, κόρη μου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ ἰλάρυνε τὸ φρύδι καὶ τὸ μάτι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, χαίρουμαι ὅσο χαίρουμαι θωρώντας σε.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἔπειτα χύνεις δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια σου; 650

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί θὰ χωριστοῦμε γιὰ πολὺν καιρό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καλὲ πατέρα, δὲν τὸ νοιώθω αὐτὸ ποὺ λες.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὰ φρόνιμά σου λόγια πλειότερο μὲ καίν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

“Αν θὰ σ’ εὐχαριστήσω, ἀνόητα νὰ σοῦ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

“Αχ· νὰ σωπάσω δὲ μπορῶ! Καλὰ μιλάς. 655

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μεῖνε, πατέρα, σπίτι μὲ τὰ τέκνα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὸ θέλω, δὲ μπορῶ ὅμως καὶ πικραίνουμαι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Λόγχεσ καὶ πίκρες τοῦ Μενέλαου νὰ χαθοῦν!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἄλλουσ θὰ κάψουμ πρῶτα, κι αὐτὸ καίει ἐμέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μὲσ στὴν Αὐλίδα κάθισεσ πολὺν καιρό.

660

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ δὲν μπορῶ νὰ στείλω ἀκόμα τὸ στρατό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ ποῦ εἶναι ὁ τόπος τῶν Φρυγῶν, πατέρα μου ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἐκεῖ ποῦ ὁ Πάρησ νὰ μὴ βρίσκονταν ποτέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, θὰ μ' ἀφήσεισ καὶ θὰ πᾶσ μακριά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἐσὺ τὸ ἴδιο, κόρη μου, καθῶσ κι ἐγώ.

665

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Ἀχ!

*Ἄσ ταίριαζε κοντά σου νᾶπαιρνεσ κι ἐμέ!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἐχεισ κι ἐσὺ ταξίδι, νὰ μὴ μὲ ξεχνᾶσ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ πάγω μοναχή μου ἢ μὲ τὴ μάνα μου;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δίχωσ γονεῖσ, μονάχη, καταμόναχη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, σ' ἄλλα σπίτια δέ με στέλνεισ πιά;

670

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Φτάνει· δὲν πρέπει οἱ κόρες τέτοια νὰ ρωτοῦν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γοργὰ ἀπ' τὴν Τροία νὰ μασ ἔρθεισ νικητήσ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πρέπει νά κάνω πρώτα μιὰ θυσία ἐδῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἐγὼ ὅμως πρέπει τάγιο πρᾶμ' αὐτὸ νά ἰδῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θὰ ἰδεῖς· γιατί θά στέκεις στὸ βωμὸ κοντά. 675

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ στήσουμε τριγύρω στὸ βωμὸ χορούς ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καλότυχή μου, καὶ δὲν ξέρεις τίποτε!
 Πήγαινε μέσα νά σε ἰδοῦν οἱ κορασιές.
 Πικρὸ φίλημα δός μου καὶ τὸ χέρι σου,
 γιατί θά εἶσαι μακριά μου γιὰ πολὺν καιρὸν.— 680

᾽Ω μάγουλα καὶ στήθια καὶ ξανθὰ μαλλιά,
 ἡ Τροία κι ἡ Ἑλένη τί πληγὴ μᾶς ἄνοιξαν!
 Παύω τὰ λόγια· γιατί μόλις σ' ἔγγιξα
 τρέχουν τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν μου ἀκράτητα.

Πήγαινε μέσα.—Μὰ συμπάθα με κι ἐσύ,
 κόρη τῆς Λήδας, ἄν ἐψυχοπόνεσα,
 ποῦ τ' Ἀχιλλέα θά δώσω ἐγὼ τὴν κόρη μου.
 Κι εἶν' ἡ παντρεῖά καλότυχη, μὰ τοὺς γονεῖς
 τσιμπάει κατάκαρδα, ὅταν δίνει τὰ παιδιὰ
 σ' ἄλλα σπίτια ὁ πατέρας ποῦ παιδεύτηκε. 690

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶμαι ἀνόητη νά μὴ νοιώθω σου
 τὸν πόνο· αὐτὰ θά πάθω, πίστεψε, κι ἐγὼ,
 σὰ θά τὴ βγάζω νιόνυφη τὴν κόρη μου·
 μὰ αὐτὰ ἡ συνήθεια τὰπραίνει κι ὁ καιρός. 685
 Τόνομα ξέρω τοῦ γαμπροῦ ποῦ διάλεξες·
 τώρα ποῦθ' εἶναι πῆς μου κι ἀπὸ ποιά γενιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἡ Αἴγινα ἦταν θυγατέρα τ' Ἀσωποῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μ' αὐτὴν ποιὸς θεὸς ἦ ποιὸς θνητὸς παντρεύτηκε;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

‘Ο Δίας· καὶ τὸν προεστό Αἰακὸ γενεᾶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὸν Αἰακὸ ποιὸς γιὸς του διαδέχτηκε;

700

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πηλέας, πούχε τοῦ Νηρέα τὴν κορασιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὲ θέλημα τῶν θεῶν τὴν πῆρε ἢ μὲ τὴ βιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὴν τάξει ὁ Δίας, καὶ τὴ δίνει ὁ κύρης της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῦ ἔγινεν ὁ γάμος; Ἦ στὰ κύματα;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στὸ Πήλιο τὸ ἱερό, ὅπου μένει ὁ Χεῖρωνας.

705

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ λὲν πῶς τῶν Κενταύρων κάθεται ἡ γενιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐκεῖ ἔκαμαν τοὺς γάμους τοῦ Πηλέα οἱ θεοί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὸν Ἀχιλλέα ὁ γονιὸς του ἦ ἢ ἡ Θέτη ἀνάθρεψε;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

‘Ο Χεῖρωνας, γιὰ νὰ μὴ μάθει ἦθη κακά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ ἀνάθρεψε σοφός, πῶδωκε πιδό σοφός.

710

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τέτοιος ἄνθρωπος θᾶναι ἄντρας τῆς κόρης σου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ σὲ ποιά χώρα μένει; Δὲν εἶν’ ἄσκημος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στὴ Φθία, στὸ ποτάμι Ἀπιδανὸ κοντά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐκεῖ μακριὰ θὰ πάγει αὐτὸς τὴν κόρη μᾶς;

- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Αὐτὸς ποῦ θὰ τὴν ἔχει αὐτὰ θὰ τὰ σκεφετῆι. 715
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Ἄς εὐτυχοῦν. Ποιὰ μέρα ὁ γάμος γίνεται;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Σὰν καλορθεῖ τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Στὴ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἔσφαξες;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Τὸ μελετῶ· γι' αὐτὴν ἐτοιμαζόμεσθε.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τοῦ γάμου τὸ τραπέζι θᾶχεις ὕστερα; 720
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Σὰ θυσιάσω στοὺς θεοὺς ὅσα χρωστῶ.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κι ἐμεῖς ποῦ τίς γυναῖκες θὰ δειπνήσουμε;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Κοντὰ ἐδῶ στὰ καράβια τὰ καλόπρυμνα.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Καλά· κι αὐτὸ ἀπ' ἀνάγκη θὰ ὑποφέρουμε.
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ξέρεις, γυναῖκα, τί νὰ κάμεις; Ἄκου με. 725
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τί πρᾶμα; Νὰ σ' ἀκούω τὸ συνήθισα.
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ἐμεῖς ἐδῶ, ποῦ τώρα βρίσκεται ὁ γαμπρός.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Χωρὶς τὴ μάνα ὡς πρέπει τί θὰ κάμετε;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 μὲ τοὺς Δαναοὺς τὴν κόρη θὰ παντρέψουμε.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κι ἐγὼ ποῦ πρέπει τότε δὰ νὰ βρισκῶμαι; 730
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Στ' Ἄργος νὰ πᾶς, τίς κόρες μας νὰ γυοιάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νάφήσω τὴν κοπέλα; Στὴ λαμπάδα ποιόν;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐγὼ τοῦ γάμου τὴ λαμπάδα θὰ κρατῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ νόμος, μὴ λὲς ἄτοπα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν πρέπει νὰ εἶσαι μὲς τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ.

735

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρέπει ὅμως νὰ παντρέψω ἐγὼ τὰ τέκνα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι οἱ κόρες νὰ μὴ μένουν σπῖτι μοναχές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ στοὺς παρθενῶνες τοὺς φυλάγονται.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄκουσ' ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ τὴν Ἀργίτισσα θεά,
κοίταζε ἐσὺ τὰ ἔξω, καὶ τὸ σπῖτι ἐγὼ,
τὸ τί στὸ γάμο χρειάζεται τῆς κόρης μας.

740

Μπαίνει μέσα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἵϊμέ· χαμένα πάσκισα, ἄδικα ἔλπισα
μακριὰ νὰ ξαποστείλω τὴ γυναῖκα μου.
Σοφίζομαι καὶ τρόπο προσπαθῶ νὰ βρῶ
γιὰ τοὺς δικούς μου, ἀλλὰ σκοντάφτω ἐγὼ παντοῦ. 745
Θὰ πάω στὸ μάντη Κάλχα νὰ ξετάσουμε
τὸ θέλημα τῆς θεᾶς, ποῦναι πικρὸ σ' ἐμέ,
καὶ θλιβερὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα.—Ὁ φρόνιμος
ἢ πρέπει ν᾿ἄχει μιὰ γυναῖκα σπῖτι του
καλὴ καὶ τίμιαν, ἢ νὰ μὴν παντρεύεται.

750

Φεύγει.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Μές στοῦ Σιμόη τάργυρά γυρίσματα θά φτάσει
 μέ τὰ καράβια ὁ Ἑλληνικός στρατός ἀρματωμένος, 755
 ἐκεῖ τῆς Τροίας τὰ χώματα, μέσ στ' Ἀπολλώνιον Ἴλιο,
 πού ἀκούω πῶς ρίχνει τὰ ξανθὰ μαλλιά της ἡ Κασσάντρα,
 μέ δάφνης χλωροφούντωτο στεφάνι στολισμένη, 760
 θεόπνευστη, ὅταν ἔχει προφητικὴν ὄρμη.

Ἀντιστροφή

Θάντισταθοῦν στὰ κάστρα τους καί στήν ἀκρόπολή τους
 οἱ Τρῶες, ὅταν ὁ στρατός ὁ Ἑλληνικός ζυγώσει 765
 μέσ στοῦ Σιμόη τὰ ρέματα μέ χάλκινες ἀσπίδες,
 μέ πλοῖα γοργὰ κι ὠριόπλωρα, νά φέρει στήν Ἑλλῦδα
 τῶν δύο αἰθέριων Διόσκουρων τήν ἀδερφήν Ἑλένη 770
 μ' ἀσπίδες καί κοντάρια καί λόγχες τῶν Ἀχαιῶν.

Ἐπωδός

Κι ἀφοῦ τῆς Τροίας τὸ Πέργαμο τὸ πυργοτειχισμένο
 κυκλώσει ὁ Ἄρης φονικός, καί κόψει τὰ κεφάλια 775
 τῶν Τρῶων καί τὴ χώρα τους χαλάσει, τοῦ Πριάμου
 θά γένουν μυριοθρήνητες κι οἱ κόρες κι ἡ γυναίκα. 780
 Κι ἡ Ἑλένη ἡ κόρη τοῦ Διὸς θά χύσει μαῦρο δάκρυ,
 γιὰτ' ἄφησε τὸν ἄντρα της κι ἔφυγε. Τέτοιος φόβος
 μήτε σ' ἐμεῖ νά ῥθει ποτὲ μηδὲ καί στῶν παιδιῶν μου 785
 τὰ τέκνα, καθὼς θά θρηνοῦν κοντὰ στοὺς ἀργαλειοὺς των
 οἱ χρυσοστόλιστες Λυδές κι οἱ Φρύγισσες γυναῖκες,
 ἡ μιὰ στήν ἄλλη λέγοντας: «Ποιὸς τάχα δακρυσμένην 790
 θάδράξει με ἀπ' τὰ ὠριόπλεχτα μαλλιά καί θά με σύρει
 μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου τὴν καταρρημαγμένη;
 γιὰ σένα Ἑλένη, γέννημα τοῦ μακρολαίμη κύκνου—
 ἂν εἶναι αὐτὸ σωστὸ πού λέν πῶς ἔτυχεν ἡ Λήδα 795
 τὸ Δία σὰν πεταχτὸ πουλὶ παραλλαγμένον, εἶτε
 ψέματα λέν στὸν κόσμον οἱ μῦθοι τῶν ποιητῶν.» 800

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ΄.

Ἔρχεται ὁ Ἀχιλλέας σὲ λίγο κι ἡ Κλυταιμῆστρα.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποῦ νᾶναι ὁ πρωτοστράτηγος τῶν Ἀχαιῶν ;
 Ποιὸς θὰ τοῦ πεῖ ἀπὸ σᾶς πὼς τοῦ Πηλέα ὁ γιός,
 ὁ Ἀχιλλέας, στὴν σκηνή του τὸν ζητῶ;

Κι ὅμοια δὲ μένουμ' ὅλοι ἐδῶ στὸν Εὐριπτο;

Ἄλλοι ἀπὸ μᾶς ἀνύπαντροι τὰ σπίτια τους

805

τάφησαν ἔρμα κι ἐδῶ πέρα κάθονται,

κι ἄλλοι γυναῖκες καὶ παιδιὰ παράτησαν·

τόσο ἄγριος στὴν Ἑλλάδα πόθος ἔπεσεν

ἀπ' τοὺς θεοὺς γι' αὐτὴν τὴν ἐστρατεία μας.

810

Ἐγὼ λοιπὸν πρέπει νὰ πῶ τὸ δίκιο μου·

κι ἄλλος ποιὸς θέλει ἄς πεῖ κι αὐτὸς τὸ πόνου του.

Τῆ Φάρσαλο καὶ τὸν πατέρα μου ἄφησα

καὶ μένω ἐδῶ στοῦ Εὐρίππου τὶς φιλῆς πνοές,

κι ὅσο κρατῶ τοὺς Μυρμιδόνες, πού μοῦ λέν:

815

«Τί περιμένουμε, Ἀχιλλέα; πότε πιὰ

θάρθει ὁ καιρὸς στὴν Τροία νὰ κινήσουμε;

Κάμε ἂν θὰ κάμεις κάτι, ἢ πίσω γύρνα μᾶς·

μὴν καρτερεῖς τὶς ἄργητες τῶν Ἀτρειδῶν.»

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ὡ γιὲ τῆς θεᾶς Νεραΐδας, καθὼς ἄκουσα

τὰ λόγια σου ἀπὸ μέσα, βγῆκα νὰ σε ἰδῶ.

820

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ὡ θεία Ντροπή, ποιὰ νᾶναι ἡ μεγαλόπρεπη

τούτη γυναίκα, πού θωροῦν τὰ μάτια μου;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρῶτη φορὰ μὲ βλέπεις, τί παράξενο

νὰ μὴ με ξέρεις; Σοῦ ἐπαινῶ τὸ σεβασμό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καὶ ποιὰ εἶσαι; Τί ἦρθες στῶν Ἑλλήνων τὸ στρατό,

825

γυναίκα ἐσὺ μὲς σ' ἄντρες ἀσπιδόφραχτους;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τῆς Λήδας εἶμαι κόρη, ἡ Κλυταιμῆστρα ἐγώ,
 κι εἶν' ἄντρας μου ὁ ἀφέντης Ἄγαμέμνονας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλά εἶπες ὅσα πρέπει σύντομα· μὰ ἐγὼ
 τόχω ντροπή μου μὲ γυναικὲς νὰ μιῶ. 830

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μεῖνε· τί φεύγεις; Καὶ τὸ δεξιὸ χέρι σου
 δῶσε μου, ἀρχὴν τοῦ γάμου σου καλότυχη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί λές; Σ' ἐσὲ τὸ χέρι μου; Θὰ ντρέπουμε
 τὸν ἄντρα σου, ἂν θάγγιζω τὰ δὲν πρέπει μου

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μπορεῖς, ἀφοῦ τὴν κόρη μου παντρεύεσαι,
 γιὰ τῆς θεᾶς Νεραΐδας τῆς θαλασσινῆς. 835

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί γάμους λές, κυρά μου. Τί νὰ πῶ, ἀπορῶ·
 ἔξδν ἂν σ' ὄ,τι λές παραλογίζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὄλους συμβαίνει, τοὺς καινούργιους συγγενεῖς
 σὰ βλέπουν, καὶ γιὰ γάμο μὲ ντροπή ὀμιλοῦν. 840

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποτέ, κυρά, τὴν κόρη σου δὲ ζήτησα.
 κι οὐδὲ ἀπὸ τοὺς Ἄτρεΐδες μοῦρθε προξενιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν τί νᾶναι; Ἄπορά μὲ τὰ λόγια μου·
 γιατί μ' αὐτὰ ποὺ μοῦ εἶπες ἀπορά κι ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἄπεικαζε· κι οἱ δυὸ μας νάπεικάσουμε·
 γιατί κι οἱ δυὸ ἴσως ψέματα δὲ λέγουμε. 845

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ φοβερὰ ἔχω πάθει; Γάμο ἀνύπαρχτον,
 ὡς φαίνεται, ἐτοιμάζω· ντρέπουμε γι' αὐτά.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ἴσως κανεὶς περίπαιξε κι ἐσὲ κι ἐμέ.

Μὴν τὰ προσέχεις ὅμως καὶ λησμόνα τα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σὲ χαιρετῶ· δὲν ἔχω μάτια νὰ σε ἰδῶ,
σὰ βγῆκα ψεύτρα κι ἔπαθα ὡς δὲ μῶπρεπε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τὸ ἴδιο κι ἀπὸ μέρος μου· τὸν ἄντρα σου
πάω νὰ ζητήσω μὲς σ' αὐτὰ τὰ δώματα.

Ἐνῶ βγαίνει ὁ Ἀχιλλέας τὸν σταματᾷ ὁ γέροντας.

Τροχαϊκὰ τετράμετρα

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Αἰακίδη ξένη, στάσου, ἐσένα λέω, τοῦ γιοῦ τῆς θεᾶς,
καὶ τῆς Λήδας κόρη, ἐσένα, κάτι ῥέλω νὰ σᾶς πῶ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποιὸς μισάνοιξε τὴ θύρα ; Πῶς περίφοβος μιλεῖ!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δουῖλος εἶμαι, δὲν καυχιοῦμαι· δὲ μ' ἀφήνει ἡ τύχη μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τίνος εἶσαι; Δικός μου ὄχι· θά εἶσαι τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τούτης ποῦναι μπρὸς στὸ σπίτι, μ' ἔδωκε ὁ πατέρας της

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Στάθηκα· τί θέλεις λέγε, γιατί μ' ἔσταμάτησες;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Εἶστε τάχα μοναχοὶ σας, πού ἔδῶ πέρα στέκεστε;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναὶ μονάχοι, πὲς τί θέλεις, ἔβγαιν' ἔξω κι ἔλα ἴδῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ὡ προσπάθεια μου καὶ τύχη, σώσεται ὅποιους θέλω ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πάει ὁ λόγος σου σὲ μάκρος κι ἔχει κάποια καυχησιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ἐξορκίζω λέγε ἀμέσως, ὅ,τι θέλεις νὰ μοῦ πεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ξέρεις βέβαια πόσο ἐσένα καὶ τὰ τέκνα σου ἀγαπῶ.

850

855

860

865

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παλιό λάτρη του σπιτιού μου πάντοτε σέ ξέρω έγω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ότι προίκα σου μ' έπηρε ό 'Αγαμέμνονας κι έμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ναί μαζί μου στ' 'Αργος ήρθες, και μου στάθηκες πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί, και πλείοτερο έγω σένα από τον άντρα σου αγαπώ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέλος πάντων τώρα πές μας ξέσκεπα, τί θα μάς πεις. 870

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μέ το χέρι του θα σφάζει την κοπέλα σου ό γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πώς; Μακριά από μάς ό λόγος, γέροντα! παραλαλείς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τόν άσπρο λαιμό τής δόλιας κόβοντας μέ το σπαθί. 875

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ω τί χαλασμός πού μ' ηύρε. Μην τρελάθη ό άντρας μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

*Έχει τὰ μυαλά του, όχι όμως για την κόρη σου κι έσέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Για ποιό λόγο; Ποιός όλέθριος δαίμονας τον κυνηγά;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θεού χρησμός, ως λέει ό Κάλχας, για να ξεκινά ό στρατός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πού; Τρισάθλια έγω κι εκείνη, πού θα σφάζει ένας γονιός!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πρός την Τροία, για να λάβει την 'Ελένη ό άντρας της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Και για ναρθ' ή 'Ελένη πρέπει ή 'Ιφιγένεια να χαθεί;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί έταξε θυσία την κόρη σου στην 'Αρτεμη ό γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Και τί πρόφαση είχε ό γάμος, όπου μ' έφερεν εδώ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Χαίροντας νὰ φέρεις νύφη τοῦ Ἀχιλλέα τὴν κόρη σου. 885

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, ἦρθες γιὰ χαμό σου, μὲ τὴ μάνα σου μαζί.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καὶ στὶς δυὸ φριχτό· ὦ τί τόλμη πῶλαβ' ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ὅϊμὲ χάθηκα· τὰ δάκρυα νὰ βαστάξω δὲ μπορῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἄφοῦ χάνεις τὸ παιδί σου, εἶναι τὸ δάκρυ σου πικρό.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἐσύ ποῦθε, γέροντά μου, τὰ μαθεὶς αὐτὰ πού λές; 890

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

*Ἐρχομουν σ' ἐσὲ νὰ φέρω κι ἄλλο γράμμα, δεύτερο.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ νὰ φέρω ἢ νὰ μὴ φέρω στή σφαγή τὴν κόρη μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Νὰ μὴ φέρεις τὴν φρονοῦσε τότε ὁ ἄντρας σου σωστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔπειτα τὸ γράμμα ἐκεῖνο πῶς δὲν τόφερες σ' ἐμέ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

*Ὁ Μενέλαος μοῦ τὸ πήρε, ποῦναι ὁ αἴτιος τῶν κακῶν. 895

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Νεραΐδας τέκνο ἐσύ, τὰκούς αὐτά;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ἄκουσα τὴ συμφορὰ σου· αὐτὸ κι ἐγὼ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὲ τοῦ γάμου σου τὸ δόλο θὰ μοῦ σφάξουν τὸ παιδί.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγὼ ψέγω σου τὸν ἄντρα. Κι ἔτσι αὐτὸ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πεφτοντας στὰ πόδια τοῦ Ἀχιλλέα.

Δὲ θάποντραπῶ νὰ πέσω στὸ δικό σου γόνα ἐμπρός, 900

μιὰ θνητὴ στῆς θεᾶς τὸ τέκνο. Τί καμάρι θᾶχω ἐγώ;
 Πλειότερο ἀπὸ τὸ παιδί μου γι' ἄλλο τί θὰ στοχαστῶ;
 Γιὰ τῆς θεᾶς, στὴ συμφορὰ μου βόηθα με, καὶ σῶσε αὐτὴν,
 πού, ἂν καὶ ψέματα, ἀλλ' ἀκούστη πὼς θὰ γίνει ταίρι σου.
 Νύφη ἀνθοστεφανωμένη ἐγὼ τὴν ἔφερνα γιὰ σέ, 904
 τώρα στὴ σφαγὴ τὴ δίνω· καὶ ντροπὴ θᾶναι γιὰ σέ
 πού δὲν τὴ βοηθᾶς· κι ἔν γάμος δὲ σ' ἀντάμωσε μ' αὐτὴν,
 ὅμως ταίρι ὀνοματίστης τῆς τρισάθλιας κορασιᾶς.
 Ναί, στὴ μάνα σου σ' ὀρκίζω, καὶ στὸ χέρι πού κρατῶ,
 καὶ στὸ γένιο σου πού 'γγίζω· τῶνομά σου μὲ χαλνᾶ. 910
 Βόηθα, ἄλλον βωμὸ δὲν ἔχω καταφύγιο παρὰ σέ·
 συγγενὴς δὲν προσγελᾶ μου· ὁ 'Αγαμέμνωνας, τάκοῦς,
 σκληρὸς κι ἄσπλαχνος πὼς εἶναι· κι ἦρθα ἐδῶ, γυναίκα ἐγώ,
 σὲ στρατὸ ναυτῶν, ὡς βλέπεις, ἀνυπάκουο καὶ θρασύ,
 μὰ καὶ χρήσιμο, ὅταν θέλουν. Κι ἂν μου δώσεις χέρι ἐσύ, 915
 θὰ γλυτώσουμε· κι ἂν ὄχι, χαλασμός θὰ μᾶς εὐρεῖ.

ΧΟΡΟΣ

Κακό εἶναι νᾶχεις τέκνα· ἀπ' τὴν ἀγάπη τους
 οἱ ἄνθρωποι ὑποφέρουν βάσανα πολλὰ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βαθιὰ πονεῖ ἡ ψυχὴ μου ἢ μεγαλόβουλη,
 πού ξέρει μέτρια στὰ κακὰ νὰ θλίβεται 920
 καὶ μέτρια στὴν πολλὴ εὐτυχία νὰ χαίρεται.
 Καὶ λογικὰ φρονοῦν οἱ τέτοιοι οἱ ἄνθρωποι,
 πού πάντα τὴ ζωὴ τους φρόνιμα περνοῦν.
 Κάποτε ἡ μέτρια φρόνηση εἶν' εὐχάριστη,
 καὶ κάποτε εἶναι χρήσιμη ἢ βσθυγνομιά. 925
 Μὰ ἐγώ, πού ὁ δίκιος Χείρωνας μ' ἀνάθρεψεν,
 ἔμαθα νᾶχω πάντα ἀπλοὺς τοὺς τρόπους μου.
 Καὶ τοὺς 'Ατρεΐδες, ὅταν κυβερνοῦν καλὰ,
 θὰ τοὺς ἀκούω· ἀλλ' ὄχι, κι ὅταν ἄσκημα·
 κι ἐδῶ καὶ στὴν Τρωάδα, πάντα ἐλεύτερος, 930
 τὸν Ἄρη θὰ τιμῶ μὲ τὸ κοντάρι μου.
 Κι ἐσέ, πού ὁ ἀγαπημένος σου σὲ πίκρανε,
 θὰ σεπραῦνω, ὅσο ταιριάζει σ' ἄντρα νιόν,

- ἀφοῦ ἡ καρδιά μου τόσο σέ συμπόνεσε.
 Ποτέ δὲ θὰ σφαχθεῖ ἀπὸ τὸν πατέρα της 935
 ἢ κόρη, ποῦ δική μου ὀνοματίστηκε.
 Δὲ δίνω τὸ κορμί μου ἐγὼ στὸν ἄντρα σου
 νὰ πλέκει σχέδια. Γιατί ἐγὼ τῆς κόρης σου
 φονιάς θὰ γίνω, ἂν καὶ σπαθὶ δὲ σήκωσα.
 Ὁ ἄντρας σου εἶναι φταίχτης· μὰ δὲ θάναι πιά 940
 καὶ τὸ κορμί μου ἀμόλυντο, ἂν χαθεῖ γιὰ μὲ
 καὶ τὸ δικό μου γάμον ἢ κοπέλα αὐτή,
 πῶπαθε συμφορὰ φριχτὴ κι ἀβάσταχτην.
 Ὁ πιὸ ἄθλιος ἐγὼ θὰ ἤμουν μὲς στοὺς Ἄχαιούς,
 τὸ τίποτε ἐγὼ θὰ ἤμουν, ὁ Μενέλαος 945
 θὰ ἦταν ἄντρας, δὲ θὰ ἤμουν τοῦ Πηλέα γιός,
 μὰ ἐνὸς κακούργου, ἂν τῶνομά μου σκότωνα
 τὴν κόρη σου. Μὰ τὸ Νηρέα, πῶζησε
 μέσα στὰ ὕγρα τὰ κύματα, τὸ φυτουργὸ
 τῆς Θέτιδας ἐκείνης ποῦ μὲ γέννησε,
 τὴν κόρη δὲ θάγγιξει ὁ Ἄγαμέμνωνας, 950
 οὐδὲ μὲ τὰκροδάχτυλα στοὺς πέπλους της·
 ἀλλιῶς μονάχα ἢ πολιτεία ἢ Σίπυλος
 θὰ ὑπάρχει στῶν βαρβάρων τὶς ἀκροτοπιές,
 ὅθε ἢ γενιὰ κρατιέται τῶν δυὸ στρατηγῶν,
 καὶ τῶνομα τῆς Φθίας πιά δὲ θάκουστεῖ.
 Πικρὰ γιὰ τὴ θυσία αὐτὴν θὰ ἐτοιμαστεῖ 955
 κι ὁ μάντης Κάλχας. Καὶ τί μάντης εἶναι αὐτός,
 ποῦ λέει ἀλήθειες λίγες καὶ πολλὲς ψευτιές,
 ἂν ἐπιτύχει· ἂν ὄχι, ἀποξεχάνεται;
 Δὲν τὸ εἶπα γιὰ νὰ παντρευτῶ τὴν κόρη σου.
 καὶ μύριες κόρες γι' ἄντρα τους μὲ λαχταροῦν· 960
 τό εἶπα γιὰτ' ὁ Ἄγαμέμνωνας μὲ πρόσβαλε.
 Κι ἔπρεπεν ἀπὸ μένα τῶνομά μου αὐτὸς
 γιὰ δόλωμα τῆς κόρης νὰ ζητοῦσε, ἀφοῦ
 μ' ἐμὲ νὰ τὴν παντρέψει ἐδέχτη ἢ μάνα της.
 Θὰ τῶδυνα στοὺς Ἕλληνες, ἂν σκόνταφτε 965
 σ' αὐτὸ τῆς Τροίας τὸ ταξίδι· τοῦ στρατοῦ
 ναύξησω δὲ θάρνιόμουν τὸ κοινὸ καλὸ.

Μὰ τῶρα οἱ στρατηλάτες μὲ καταφρουοῦν,
καὶ κάνουν ὄ,τι θέλουν ἀνεμπόδιστα. 970
Γοργὰ θὰ ξέρει τὸ σπαθὶ μου, πρὶν βρεθῶ
στὴν Τροία, ποῦ θὰ τὸ βάψω μ' αἷμα φοινικόν,
ἂν ἀπὸ μὲ τὴν κόρη σου πάρει κανεῖς.
"Ἡσυχὴ μένε· θεὸς ἐγὼ θὰ σου φανῶ
μεγάλος, χωρὶς νὰ εἶμαι· ἀλλ' ὅμως θὰ γενῶ.

ΧΟΡΟΣ

Γιὲ τοῦ Πηλέα, μίλησες ὡς ἄξιζε 975
σ' ἐσὲ καὶ στὴ σεμνὴ θαλασσινὴ θεά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Ἀχ· πῶς νὰ σ' ἐπαινέσω γιὰ νὰ μὴ φανῶ
μῆτε πῶς κολακεύω, μῆτ' ἀχάριστη;
Γιατ' οἱ καλοὶ, σὰν τοὺς παινοῦν ὑπέρμετρα,
κάπως μισοῦν ἐκείνους ποῦ τοὺς ἐπαινοῦν. 980
Ντρέπουμε μὲ τοὺς θρήνους νὰ σ' ἐνοχλῶ,
γιὰ τὰ δικά μου πάθια, ἐσὲ τὸν ἄπαθον.
Εἶν' ὁμορφὸ ὅμως πρᾶμα νὰ ὠφελεῖ ὁ καλὸς
τοὺς δυστυχεῖς, ἂν κι εἶναι ὁ πόνος χωριστά.
Λυπήσου με, γιατί' εἶμαι ἀξιοθρήνητη. 985
Ποῦ πρῶτα ἐνῶ γαμπρό μου σὲ φαντάστηκα,
ἔλαβα ἐλπίδα κούφια, κι ἔπειτα ταχιά
θὰ εἶναι κακὸ σημεῖο γιὰ τὸ γάμο σου,
ποῦ ἐσύ θὰ κάμεις, ἂν ἡ κόρη μου χαθεῖ,
κι ἀνάγκη ἐσύ ἀπὸ τοῦτο νὰ προφυλαχτεῖς.
Μὰ τὸ εἶπες ὡς τὸ τέλος ἀπ' ἀρχῆς καλά· 990
κι ἂν ἐσύ θέλεις θὰ γλυτώσει ἡ κόρη μου.
Θέλεις νὰ πέσει ἰκέτισσα στὸ γόνα σου ;
Σὲ κόρη αὐτὸ δὲν πρέπει· ἀλλ' ἂν τὸ δέχουσαι,
ντροπαλὴ θάρθει μὲ τὸ βλέμμα ἐλεύτερο.
Μ' ἂν κάμεις ὅσα μοῦ εἶπες δίχως νάρθει αὐτή, 995
στὸ σπίτι ἄς μείνει· τὰ σεμνὰ φέρνουν τιμὴ.
"Ὅσο εἶναι δυνατὸ ὅμως χρειάζεται ἡ ντροπή.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μῆτε νὰ φέρεις μπρὸς μου ἐσύ τὴν κόρη σου,
μῆτε, κυρά μου, ἐγὼ νὰ κακολογηθῶ.

- γιατ' ὁ στρατὸς σὰν ὄλος μένει ἀργὸς μαζὶ 1000
κακογλωσσιῆς καὶ κατηγορίες ἀγαπᾷ.
Κι ἂν παρακάλια θὰ μοῦ κάνετε κι ἂν μὴ,
γιὰ μένα εἶναι τὸ ἴδιο· ἐγὼ θάγωνιστῶ
γιὰ νὰ σᾶς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὶς συμφορές.
*Ἄκουε καὶ μάθε πῶς δὲ σοῦ εἶπα ψέματα. 1005
Ψέματ' ἂν εἶπα κι ἄδικα περίπαιξα,
νὰ σβήσω· κι ἂν τὴν κόρη σώσω, τότε ἄς ζῶ.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Νᾶχεις καλὸ, γιατί βοηθᾷς τοὺς δυστυχεῖς.
ΑΧΙΛΛΕΑΣ
Τῶρ' ἄκουε, γιὰ νὰ πᾶν καλὰ τὰ πράματα.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Λέγε τί θέλεις, καὶ σ' ἀκούω πρόθυμα. 1010
ΑΧΙΛΛΕΑΣ
Νάλλάξει γνώμη τὸν πατέρ' ἄς πείσουμε.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Εἶναι δειλός, φοβᾶται τὸ στρατὸ πολὺ.
ΑΧΙΛΛΕΑΣ
Οἱ λόγοι ὅμως τοὺς λόγους πάντα τοὺς νικοῦν.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
*Ἐλπίδα κρύα· ἀλλ' ὅμως τί νὰ κάμω πές.
ΑΧΙΛΛΕΑΣ
Πρῶτα νὰ μὴ σκοτώσει, παρακάλει τον, 1015
τὸ τέκνο του· κι ἂν ἐπιμένει, ἔλα σ' ἐμέ.
Γιατὶ ἂν τὸν καταπείσεις, δὲ θὰ πρέπει ἐγὼ
νὰ μπῶ στὴ μέση, ἀφοῦ γλυτώνει ἡ κόρη σου.
Κι ἐγὼ θὰ τᾶχω μὲ τὸ φίλο πιὸ καλὰ,
μὰ κι ὁ στρατὸς δὲ θὰ με κατακρίνει κάν, 1020
ἂν λογικὰ ἐνεργήσω κι ὄχι μὲ τὴ βιά.
Κι ἂν πάει καλὰ τὸ πρᾶμα, θάναι εὐχάριστο
σ' ἐσένα καὶ στοὺς φίλους, καὶ χωρὶς ἐμέ.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Φρόνιμα πού εἶπες! *Ἄς τὰ κάνουμε ὅσα λές.

Κι ἂν δὲν πετύχω ἄπ' ὅσα θέλω τίποτε, 1025
 ποῦ θά σε ἰδῶ καὶ πάλι; Ποῦ νάρθῶ ἢ πικρῆ
 νὰ βρῶ βοηθὸν τὸ χέρι σου στὰ πάθια μου;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἐγὼ ὅπου πρέπει νὰ φυλάξω, κι ἔγνοια σου,
 νὰ μὴ σε ἰδεῖ στὸ πλῆθος τῶν Δαναῶν κανεῖς
 σκιαγμένη νὰ διαβραίνεις· καὶ μὴν ντρόπιαζε 1030
 τὸ πατρικὸ σου σπίτι, πού ὁ Τυνδάραος
 εἶναι μεγάλος καὶ πολὺς στοὺς Ἕλληνες,
 καὶ δὲν ἀξίζει νὰ κατηγοριέται αὐτός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θὰ γίνεῖ ὅ,τι εἶπες. Θὰ σ' ἀκούσω· πρόσταξε.
 Κι ἂν εἶναι θεοί, σὰ δίκιος πού εἶσαι θὰ εὐτυχεῖς· 1035
 ἂν ὄχι, γιατί τάχα νὰ μοχθοῦμε πιά ;

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ'.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Τί γάμος τάχα γέρονταν μὲ Λιβυκὲς φλογέρες
 καὶ μὲ κιθάρες καὶ χοροὺς καὶ καλαμοσουραῦλια,
 πῶστησαν ὅλοι μιὰ βοή στὸ Πήλιο, τότε ποῦρθαν 1040
 μὲ τίς ὠραῖες πλεξίδες τους οἱ Πιερίδες Μοῦσες
 μὲς στὸ τραπέζι τῶν θεῶν, στοὺς γάμους τοῦ Πηλέα,
 κρούοντας στή γῆς τὰ πόδια τους μὲ τὰ χρυσὰ σαντάλια,
 καὶ λέγοντας τῆς Θέτιδας καὶ τοῦ Πηλέα τραγούδια, 1045
 μὲς στῶν Κενταύρων τὸ βουνό, μὲς στοῦ Πηλίου τὰ δάση;
 Καὶ τοῦ Δαρδάνου ὁ ἀπόγονος, ὁ Φρύγιος Γανυμήδης,
 ἡ ἀγαπημένη ἀπόλαψη τῆς ἀγκαλιᾶς τοῦ Δία,
 νέκταρ κερνοῦσε ἀπὸ χρυσὰ καὶ βαθυουλὰ κροντήρια.
 Καὶ στήν ἀσπριδερερὴ ἀμμουδιὰ πενήντα νιὲς Νεραΐδες 1055
 κυκλοστριφογυρίζοντας ἐχόρεψαν στὸ γάμο.

Ἄντιστροφή

Μ' ἔλατα καὶ κατάχλωρα στεφάνια στολισμένους
 κι ὁ θίασος τῶν Κένταυρων καβάλλα σαῦλόγ' αὐτοῦ 1060
 ἦρθε στὸ δεῖπνο τῶν εἰῶν, στοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι.

Καὶ τραγουδοῦσαν κι ἔλεγον: «ὦ κόρη τοῦ Νηρέα,
 τό εἶπε ὁ προφήτης Χείρωνας, πού ξέρει ἀπὸ μαντεῖες, 1065
 στή Θεσσαλία μέγα φῶς μιά μέρα θά γεννήσεις·
 μέ Μυρμιδόνες πάνοπλους ὁ γιός σου αὐτὸς θά φτάσει
 στοῦ Πρίαμου τὴν ξακουστὴ τὴ χώρα νὰ τὴν κάψει, 1070
 φορώντας πανοπλία χρυσή, τεχνούργημα τοῦ Ἥφαιστου,
 πού δώρισμα τὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὴ θεά του μάνα,
 τὴ Θέτη, πού τὸν γέννησε. Τότ' οἱ θεοὶ εἶχαν κάμει 1075
 τὴ μυριοζήλευτη χαρὰ τῆς ἀρχοντοθρεμμένης
 πρώτης Νεραΐδας Θέτιδας καὶ τοῦ Πηλέα τὸ γάμο.»

Ἐπωδὸς

Κι ἐσένα, κόρη, οἱ Ἕλληνες θά στεφανώσουν τώρα 1080
 τὴν κόμη τὴν καλόπλεχτη σὰν παρδαλὴ μοσχούλα
 βουνησια, ἀπὸ τίς πέτρινες σπηλιές της, πού τὴ φέρνουν
 γιὰ τὴ θυσία ἀπείραχτη, καὶ τὸν ὠραῖο λαιμό σου
 θά κόψουν· πού δὲν ἐξήσες ἐσὺ μὲς στὰ σουραύλια 1085
 καὶ στῶν βουκόλων τὰ βοητά, μὸν ἔχεις μεγαλώσει
 στὴν ἀγκαλιά τῆς μάνας σου, γιὰ ἐνοῦ Ἴναχίδη ταίρι.
 Τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ντροπῆς τὸ πρόσωπο ποῦ τάχα 1090
 μπορεῖ νὰ κάμει τίποτε, ὅταν κρατεῖ ἡ ἀσέβεια
 τὴ δύναμη στὰ χέρια της; ὅταν περιφρονιέται
 ἀπὸ τὸν κόσμον ἡ ἀρετὴ; κι ὅταν νικάει τοὺς νόμους 1095
 ἡ ἀνομιά, κι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀγωνίζονται
 γιὰ νὰποφύγουν τὴ θεϊκὴν ὀργὴ μὲ κάθε τρόπο;

9. ΕΞΟΔΟΣ

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐβγήκα ἀπὸ τὸ σπίτι θέλοντας νὰ ἰδῶ
 τὸν ἄντρα μου, πού λείπει τώρα ὦρες πολλές.
 Καὶ δακρυσμένη ἡ δόλια θυγατέρα μου 1100
 πολλοὺς συνάλλαξε ὄδυρμούς, σὰν ἄκουσε
 τὸ θάνατο, πού μελετᾷ ὁ πατέρας της.
 Αὐτὸν λοιπὸν εἶχα στὸ νοῦ μου πῶρχεται
 κοντά μου, νὰ τος, καὶ γοργὰ θάποδειχτεῖ
 πῶς κάνει στὰ παιδιὰ του πράματ' ἄνομα. 1105

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τῆς Λήδας γέννα, ἐδῶ ὄξω σ' ἠῦρα γιά καλό,
νὰ σοῦ μιλήσω χῶρια ἀπὸ τὴν κόρη μας,
πού νὰ τάκούει δὲν πρέπει, σὰ μελλόνυμφη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ τί εἶναι αὐτὸ πού βρῆκες τὴν περίστασι;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στείλε μαζί μου στὴ θυσία τὴν κόρη μας· 1110
κι εἶν' ἔτοιμα καὶ τὰ νερὰ γιά τὶς σπονδὲς
καὶ τὰ κριθάρια κι ἡ καθαρτικὴ φωτιά,
καὶ τὰ μοσκάρια, πού τὸ μαῦρον αἷμα τους
θὰ τρέξει πρὶν τοῦ γάμου, γιά τὴ θεὰ Ἄρτεμη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ τὰ λὲς μὲ λόγια, ἀλλὰ τὰ ἔργα σου 1115
δὲν ξέρω πῶς μποροῦσα νὰ τὰ πῶ καλὰ.—
Ἔβγα, κόρη μου, τώρα· ξέρεις βέβαια
τί μελετᾷ ὁ γονιός σου. Καὶ στὰ πέπλα σου
τὸν ἀδερφό σου Ὁρέστη πᾶρε τέκνο μου.—
Νά την ὀποῦρθε, ὑπάκουη στοὺς λόγους σου. 1120
Ὅσο γιά τᾶλλα ἐγὼ μπροστά της θὰ τὰ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί κλαῖς, παιδί μου, καὶ θλιμμένη κάρφωσες
στὴ γῆς τὰ μάτια, καὶ κρατεῖς τὰ πέπλα ἔμπρός;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦθε νᾶρχίσω, οἴμέ, νὰ πῶ τὰ πάθια μου;
Γιατὶ ἐγὼ σ' ὄλα πρώτη βγαίνω πάντοτε· 1125
δὲ βρίσκω τέλος, μήτε μέση, μήτε ἀρχή.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί τρέχει; Κι ὄλοι πῶς μου συμφωνήσατε,
μὲ σύγχυση καὶ ταραχὴ στὸ πρόσωπο!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὅσα θὰ σε ρωτήσω ἀπάντα καθαρά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γι' αὐτὸ μή με προστάξεις· μόνον ρώτα με. 1130

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὴν κόρη μας νὰ τὴ σκοτώσεις μελετᾶς;
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Φριχτά εἶπες, κι ὅσα εἶν' ἄπρεπο φαντάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐσύχασε· στὸ πρῶτο ξαναπάντα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν λογικά ρωτᾶς, θάκούσεις λογικά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέτοια ρωτῶ, κι ἐσύ μὴ μου τὰ λὲς ἀλλοιῶς. 1135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὡ μοῖρα μου καὶ τύχη κι ἄγριος δαίμονας!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι αὐτῆς κι ἐμένα· τί κακοτυχιά στοὺς τρεῖς!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ποιός σ' ἔφταιξε ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄπὸ μένα τὸ ρωτᾶς αὐτό ;

Δὲν ἔχει νόημα τούτη ἡ ἐξυπνάδα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χάθηκα· τὰ κρυφὰ μου πιά προδόθηκαν. 1140

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ὅλα ὅσα μέλλεις νὰ μοῦ κάμεις τᾶμαθα.

Ἡ σιωπὴ σου κι οἱ συχνοὶ σου στεναγμοὶ

τὰ μαρτυροῦν. Μὴν κάνεις κόπο νὰ μοῦ πτεῖς

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, σιωπῶ. Ποιά ἀνάγκη μὲς στὴ συμφορὰ
κι ἀνευτροπιὰ νὰ δείξω, λέοντας ψέματα ; 1145

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄκου λοιπόν· θὰ σοῦ μιλῆσω ξέσκεπα,

δὲ θὰ σοῦ πῶ πιά αἰνίγματα στρεψόλογα.

Καὶ πρῶτα — γιὰ νὰ σοῦ πρωταναπιᾶσω αὐτὸ —

δίχως νὰ θέλω πῆρες με γυναῖκα σου,

τὸν πρῶτο μου ἄντρα Τάνταλο ἀφοῦ σκότωσες, 1150
 καὶ κατὰ γῆς τὸ βρέφος μου τὸ χτύπησες,
 ἄγρια ἀπὸ τὰ βυζιά μου σὰ μοῦ τάρπαξες.
 Τότε τὰ δυὸ μου ἀδέρφια, τοῦ Διὸς παιδιὰ,
 μὲ τὰ λαμπρὰ ἄλογά τους σ' ἐκυνήγησαν·
 κι ὁ γέροντας πατέρας μου σ' ἐγλύτωσε 1155
 σὰν πρόσπεσές του, κι ἔγινες πάλι ἄντρας μου.
 Κι ἀφοῦ μ' ἐσένα ἀγάπησα, δὲ θάρνηθεῖς
 πῶς στάθηκα στὸ σπίτι καὶ σ' ἐσὲ πιστή·
 στήν Ἄφροδίτη φρόνιμη, καὶ πάσκιζα
 γιὰ τοῦ σπιτιοῦ σου τὸ καλὸ, ὥστε μπαίνοντας 1160
 νὰ χαίρεσαι καὶ βγαίνοντας νὰ εἶσαι εὐτυχής.
 Σπᾶνιο σ' ἄντρα νᾶβρει τέτοιο ταίρι του·
 κι ἔχουν κακὲς γυναῖκες βέβαια οἱ πλειότεροι.
 Αὐτὸν τὸ γιὸ σὲ κόρες τρεῖς σοῦ γέννησα,
 κι ἐσύ τῆ μιὰ μ' ἀποστερεῖς σκληρόκαρδα. 1165
 Κι ἂν σὲ ρωτήσουν : τῆ σκοτώνεις ; μὰ γιατί ;
 Τί θὰ πεῖς ; λέγε, ἢ πρέπει νάπαντήσω ἐγώ ;
 Γιὰ νᾶβρει τὴν Ἑλένην ὁ Μενέλαος !
 Λαμπρὰ, γιὰ μιὰ κακὴ γυναῖκα νὰ χαθοῦν
 τὰ τέκνα μας. Τὴν πίκρα νάγοράσουμε 1170
 μὲ τὴ χαρὰ μας. Κι ἂν θάφήσεις σπίτι ἐμέ,
 σὰν πᾶς μὲ τὸ στρατό, κι ἀργήσεις χρόνια ἐκεῖ,
 μὲ τί καρδιὰ θὰ μείνω σπίτι ἐγὼ θαρρεῖς,
 ὅταν θὰ ἰδῶ ἀδειανούς ὅλους τοὺς τόπους της,
 κι ἄδεια τὰ δώματά της, καὶ μὲ δάκρυα 1175
 θὰ κάθουμαι μονάχη, ὅλο θρηνώντας την : —
 Σὲ σκότωσεν, ὦ κόρη μου, ὁ πατέρας σου,
 κι ὄχι ἄλλος, μὸν ὁ ἴδιος μὲ τὸ χέρι του.
 Τέτοιο μισθὸν ἀφήνεις μὲς στὸ σπίτι σου —.
 Γιατὶ μικρὴ μονάχα χρειάζεται ἀφορμὴ 1180
 σ' ἐμέ καὶ στὰ παιδιὰ σου, ποὺ μᾶς παρατᾶς,
 γιὰ νὰ σε ὑποδεχτοῦμε καθὼς πρέπει σου.
 Λοιπὸν, μὴν ἀναγκάσεις με γιὰ τοὺς θεοὺς
 κακὴ σ' ἐσὲ νὰ γένω, μήτ' ἐσύ γενοῦ.
 Καλὰ : θὰ θυσιάσεις τὸ παιδάκι σου· 1185

μὰ τότε ποιῆς εὐχῆς θὰ πεῖς ; Τί θὰ εὐχηθεῖς
καλὸ γιὰ σένα, σφάζοντας τὸ τέκνο σου ;
Κακό σου γυρισμό, σὰν ξεκινᾷς αἰσχρὰ ;
Κι ἐγὼ εἶναι δίκιο νὰ εὐχηθῶ καλὸ γιὰ σέ ;
Γιὰ ἀνόητους βέβαια θὰ θαρροῦμε τοὺς θεοὺς
ἂν εὐχηθῶμε τῶν φονιάδων τὸ καλό. 1190

Καὶ θάγκαλιάσεις τὰ παιδιὰ σου σὰν ἔρθεῖς
στ' Ἄργος ; Ὅχι, ποτέ. Καὶ ποιό τὰ μάτια τοῦ
σ' ἐσὲ θὰ ρίξει ἂν θὰ σκοτώσεις κάποιον τοὺς ;
Αὐτὰ τὰ ἐσυλλογίστην ; ἢ φιλοδοξεῖς
νὰ εἶσαι μονάχα βασιλιάς καὶ στρατηγός ; 1195
Πῶπρεπε δίκαιο λόγο στοὺς Ἀργεῖους νὰ πεῖς :
« Θέλετ', Ἀχαιοί, νὰ πᾶτε στῶν Φρυγῶν τὴ γῆ ;
Κληρώστε τίνος κόρη πρέπει νὰ χαθεῖ ».

Τὸ δίκιο αὐτὸ ἦταν, κι ὄχι ἐσὺ τὴν κόρη σου
χώρια νὰ δώσεις γιὰ σφαγὴ στοὺς Δαναοὺς· 1200
ἢ κὰν τὴν Ἑρμιόνη γιὰ τὴ μάνα της
νᾶσφαζε στὴν ἀνάγκη τοῦ ὁ Μενέλαος.

Μὰ τώρα χάνω ἐγὼ ἢ πιστὴ γυναῖκα σου
τὸ τέκνο μου, κι ἢ φταιχτρά με τὴν κόρη της
θὰ ζεῖ εὐτυχῆς στὴν Σπάρτην, ὅταν ξαναρθεῖ. 1205
Σ' αὐτὰ νὰ μου ἀπαντήσεις, ἂν δὲ λέω καλά.
Κι ἂν ὅμως καλὰ τὰ εἶπα, μὴ σκοτώνεις πιά
τὴν κόρη μας, καὶ πάντα θὰ εἶσαι φρόνιμος.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ἄκου την, βασιλιά μου. Καὶ τὰ τέκνα τοὺς
πρέπ' οἱ γονεῖς νὰ σώζουν· ποιὸς τάρνιεται αὐτό ; 1210

ΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τοῦ Ὀρφέα ἂν εἶχα τὴ φωνή, πατέρα μου,
νὰ συγκινεῖ τίς πέτρες τὸ τραγοῦδι μου,
κι ὁ λόγος μου ὅσους ἤθελα νὰ μάγευε,
σ' αὐτὰ θὰ ἐρχόμουν. Μὰ τώρα ἢ ἀξιάδα μου
στὰ δάκρυα στέκει· σοῦ τὰ δίνω· αὐτὰ μπορῶ. 1215
Κι ὡς κλῶνον ἱκετήριο στὰ γόνατα
ποῦ ρίχνω τὸ κορμί μου, ποῦ σοῦ ἐγέννα αὐτή.
Μὴ μ' ἀγουροσκοτώνεις· ἄς χαρῶ τὸ φῶς·

- καὶ μὴ με βιάζεις ταφαντα τῆς γῆς νὰ ἰδῶ.
 Πρῶτη σὲ εἶπα πατέρα κι ἐσύ κόρη ἐμέ· 1220
 καὶ πρώτη ἐγὼ στὰ γόνατά σου ἐκάθισα
 καὶ γλυκὰ χὰδια σῶδωκα καὶ μῶδωκες.
 Καὶ μῶλεγες : « Παιδί μου, τάχα θά σε ἰδῶ
 σὲ σπίτι ἀντρὸς εὐτυχισμένη μιὰ φορά,
 νὰ ζεῖς καὶ νὰ προκόβεις, καθὼς πρέπει μου ; » 1225
 Κι ἐγὼ πάλι, χαϊδεύοντας τὰ γένεια σου,
 πού τώρα μὲ τὸ χέρι ἐγγίζω, σῶλεγα :
 « Τάχα κι ἐγὼ, πατέρα μου, θά σε δεχτῶ
 γέροντα πιὰ γλυκὰ - γλυκὰ στὸ σπίτι μου,
 τοὺς κόπους νὰ πληρώσω, πού μ'ἀναθρεψες ; » — 1230
 Αὐτὰ τὰ λόγια ἐγὼ θυμοῦμαι, ὅμως ἐσύ
 τὰ λημονᾶς καὶ θέλεις νὰ σκοτώσεις με.
 Μὴ, στὸν Ἄτρεα σ' ὀρκίζω καὶ στὸν Πέλοπα,
 καὶ στὴ μάνα μου αὐτή, πού ἀφότου μ' ἔκαμε
 τώρα λαβαίνει δεύτερον πόνον πικρό. 1235
 Τί φταίω γιὰ τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Πάρη ἐγὼ
 τὸ γάμο ; Τί ἦρθε γιὰ δικό μου χαλασμό ;
 Πατέρα, κοίταξέ με, δός μου φίλημα,
 γιὰ ἐνθύμησή σου κὰν νὰ τῶχω σὰ χαθῶ,
 ἂν δὲν καταπεισθεῖς στὰ λόγια μου. Ἄδερφέ, 1240
 εἶσαι μικρὸς νὰ με βοηθήσεις, μὰ κι ἐσύ
 κλάψε, καὶ τὸν πατέρα παρακάλεσε
 νὰ μὴν πεθάνει ἡ ἀδερφή σου· αἰστάνονται
 πάντα καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τὶς συμφορές.
 Νὰ σὲ παρακαλεῖ κι αὐτὸς ἀμίλητος, 1245
 πατέρα μου. Ἄχ σπλαχνίσου κὰν τὰ νιάτα μου.
 Naί, σὲ παρακαλοῦμε δυὸ παιδιὰ σου ἐμεῖς
 ἐγγίζοντας τὰ γένεια σου, πουλάκι αὐτός,
 κι ἐγὼ αὐξημένη. Θὰ σοῦ ἴπῳ κοντολογῆς :
 γλυκύτατο εἶν' τὸ φῶς, στὸν Ἄδη εἶν' ὁ χαμός· 1250
 κι ὁποῖος ζητάει τὸ θάνατο θάναι τρελός.
 Κάλλια κακὴ ζωὴ, παρὰ καλὴ θανή.

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ σέ, τρισάθλια Ἑλένη καὶ τὸ γάμο σου

πικρά οἱ Ἄτρεϊδες σκάζουν καὶ τὰ τέκνα τους.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Ἐγὼ ἀγαπῶ τὰ τέκνα μου κι αἰστάνομαι 1255
 τί εἶναι πικρὸ καὶ τί ὄχι· ἀλλιῶς θά ἤμουν τρελός.
 Φρίττω νὰ τὰ τολμήσω αὐτά, γυναῖκα μου,
 φρίττω κι ἂν δὲν τὰ πράξω. Τί νὰ κάμω ἐγώ ;
 Βλέπετε πόσος караβόφραχτος στρατός,
 κι Ἑλληνες πόσοι ἐδῶ μὲ χάλκινα ἄρματα, 1260
 ποὺ νὰ κινήσουν γιὰ τὴν Τροία δὲμποροῦν,
 μήτε νὰ πάρουν τάκουσμένο κάστρο της,
 ἂν, καθὼς λέει ὁ Κάλχας, δὲ θυσιάσω ἐσέ.
 Καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατὸς ποθεῖ τρελὰ
 στὸν τόπο τῶν βαρβάρων νὰ βρεθεῖ γοργά, 1265
 καὶ πάψει τους νάρπάζουν Ἑλληνίδες πιά·
 ποὺ στ' Ἄργος θά σκοτώσουν τὰ κορίτσια μου
 κι ἐσῶς κι ἐμένα, ἂν δὲν τιμήσω τὸ χρησμό.
 Δὲ μ' ἔχει, κόρη, δοῦλο του ὁ Μενέλαος,
 οὐδὲ κι ἐκείνου κάνω ἐγὼ τὸ θέλημα, 1270
 μὰ ἡ Ἑλλάδα, ποὺ εἶναι ἀνάγκη νὰ θυσιάσω ἐσέ,
 θέλω δὲ θέλω· αὐτὴ ἔναι ἀνώτερη ἀπὸ μᾶς.
 Καὶ πρέπει, ὅσο ἀπὸ σένα κι ἀπὸ μὲ περνᾷ,
 ἐλεύτερη νὰ μένει, μηδὲ οἱ βάρβαροι
 νάρπάζουν τῶν Ἑλλήνων τὶς γυναῖκες πιά. 1275

Φεύγει

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄνάπαιστοι

- Ἦ παιδί μου, ὦ καλές μου,
 δυστυχία σ' ἐμὲ μὲ τὸ χάρο ποὺ σ' ἤϊρε.
 Σ' ἔχει δώσει στὸν Ἄδη καὶ φεύγει ὁ γονιός σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

- Ἄχ, ἀλίμονο μάνα, κι οἱ δυὸ μας
 ὅμοια κλαίμε τὴ μαύρη μου μοῖρα! 1280
 Δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα πιά φῶς
 μηδὲ λάμψη τοῦ ἡλιοῦ, συμφορά μου!

Χιονισμένο λαγγάδι τῆς Τροίας
 καὶ τῆς Ἰδᾶς βουνά, πού σ' ἔσα᾿ς
 εἶχε ὁ Πρίαμος ρίξει σὰν πῆρε 1285
 τρυφερὸ ἀπὸ τῆ μάνα του βρέφος
 μιὰ φορὰ γιὰ νὰ τὸ θανατώσει
 τὸ παιδί του τὸν Πάρη, πού οἱ Τρῶες
 ἀπὸ τότε τὸν εἶπαν Ἰδαῖο. 1290

Νὰ μὴν ἔφταν' αὐτὸς ὁ βουκόλος,
 πού μεγάλωσε μέσα στὰ βόδια,
 στὸ καθάριο νερὸ νὰ καθίσει,
 πού εἶναι οἱ βρύσες ἐκεῖ τῶν Νεραΐδων, 1295
 καὶ λιβάδι πού ἀνθίζουν λουλούδια
 τρυφερά, κι οἱ θεῆς ρόδι' ἄνθη
 κι ὑακίνθινα κόφτουν ἐκεῖ.

Μιὰ φορὰν ἐκεῖ πῆγε ἡ Παλλάδα 1300
 κι ἡ δολόφρονη Κύπριδα κι ἡ Ἥρα
 μὲ τοῦ Δία τὸν ἄγγελο Ἑρμῆ·
 γιὰ τὸν ἔρωτα ἡ Κύπρη καυχιόνταν,
 γιὰ τὸ δόρυ ἡ Παλλάδα, κι ἡ Ἥρα 1305
 πού κοιμώνταν μαζί μὲ τὸ Δία
 στῆ θεϊκὴ του τὴν κλίνη. Ἐκεῖ πῆγαν
 γιὰ τῆ μαύρη τους κρίση, ὅταν εἶχαν
 γιὰ τὰ κάλλη τους μάλωμα οἱ τρεῖς τους.
 Αὐτὸ θάνατο φέρνει σ' ἐμένα,
 μὰ στοὺς Ἕλληνες δόξα, κοπέλες. 1310

ΧΟΡΟΣ

Πρόθυμα γιὰ τὴν Τροία, σὲ πῆρε ἡ Ἄρτεμη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ὁ γονιός μου τῆ δόλιαν ἐμένα,
 ἄχ μανοῦλα, μανοῦλα,
 φεύγει, κι ἔρμη μ' ἀφήνει.
 Ὡ ἡ τρισάμοιρη ἐγώ, πού πικρὴ 1315
 πικρὴν εἶδα τῆ μαύρην Ἑλένη,

- καὶ φονεύομαι, χάνομαι, δῖμέ,
 πού με σφάζει ἄνομα ὁ ἄνομός μου πατέρας.
 Ὡ ἢ Αὐλίδα στους κόρφους τῆς τούτους
 νὰ μὴν εἶχε τὶς πρῦμνες δεχτεῖ 1320
 καραβιῶν χαλκοκόνταρων τόσων,
 πρὸς τὴν Τροία νὰ τὰ προβοδίσει,
 μήτ' ἐνάντιο στὸν Εὐριπτο ἀέρα
 νᾶχε ὁ Δίας φυσήσει,
 πού πραῦνει ὅταν θέλει τὴν αὔρα, 1325
 καὶ σ' ἄλλ' ἄρμενα δίνει βοήθεια
 καὶ χαρά, σ' ἄλλα λύπη, κι ἄλλοῦ
 τὰναγκάζει νὰ στέκονται, κι ἄλλα
 νὰ διαβαίνουν τὰ κύματα, κι ἄλλα
 τὰ πανιὰ νὰ μαζεύουν, κι ἄλλοῦ
 μ' ἀγωνία νὰ προσμένουν . . . Ἀλήθεια, 1330
 τί πολὺπαθη ποῦναι ἢ γενιὰ τῶν θνητῶν·
 τί πολὺπαθη ποῦναι!
 Τί κακὸ στους ἀνθρώπους σὰ μάθουν
 ὅσα ἢ μοίρα τους γράφει νὰ πάθουν!
- ΧΟΡΟΣ
- Ἄχ, τί μεγάλα πάθια, καὶ τί βάσανα
 φόρτωσε ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρου στους Δαναούς. 1335
 Ἐγὼ σε κλαίω μὲ τὸ κακὸν ὀπδοπαθες,
 πού ἄμποτε νὰ μὴν τῶχες πάθει, κόρη μου.
 Ἐρχεται ὁ Ἀχιλλέας.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Μάνα μου, πλήθος ἀνθρώπων βλέπω πῶρχεται σ' ἐμᾶς.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
- Εἶν' ὁ γιὸς τῆς θεᾶς, παιδί μου, πού γι' αὐτὸν ἦρθες ἐδῶ.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Ξεσφαλίστε μου τὶς θύρες, ὑπηρέτρες, νὰ κρυφῶ. 1340
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
- Μὰ γιατί, παιδί μου, φεύγεις ;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Ντρέπουμε τὸν ἄντρ' αὐτόν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ γιατί ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ντροπή μου φέρνει τῆς παντρειάς μου ἡ ἀτυχία.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σὲ περίσταση δὲν εἶσαι πιά γιὰ ἀβρότητες πολλές.
Μόνον μείνε· καὶ δὲν εἶναι νὰ ντρεπόμαστε καιρός.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ὦ ταλαίπωρη, τῆς Λήδας γέννα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ψέμματα δὲ λές.

1345

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

φοβερὰ βοοῦν οἱ Ἄργιτες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί βοή ; Γιὰ λέγε μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Γιὰ τὴν κόρη σου,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σημεῖον εἶν' ὁ λόγος σου κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

πῶς ἀνάγκη νὰ τὴ σφάξουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ δὲ λέγει ὄχι κανεὶς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγὼ σ' ἓναν κίντυνο ἦρθα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί λογιῆς τάχα, καλέ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

νὰ με συμπετροβολήσουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ τὴν κόρη μου βοηθᾷς ;

1350

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποιὸς θάποτολμοῦσε νὰ σοῦ ᾿γγίξει τὸ κορμὶ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

᾿Ολ' οἱ Ἕλληνες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῦναι ὁ Μυρμιδονικὸς στρατὸς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτὸς ἦταν ἔχτρὸς πρῶτος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, χαθήκαμε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μ' εἶπαν δοῦλο τῆς παντρεῖᾶς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί τοὺς ἀποκρίθηκες ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νὰ μὴ σφάζουν τὴ δική μου τὴ μελλόνυφη,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σωστά.

5351

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

ποῦ ὁ γονιὸς της μῶχει τάξει.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἀπὸ τ' Ἄργος ἔφερε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ οἱ κραυγὲς τοὺς μὲ νικοῦσαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾿Ο λαὸς εἶναι κακὸ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ θά σε βοηθήσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μόνος στοὺς πολλοὺς θάντισταθεῖς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βλέπεις τούτους ὀπλισμένους ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νὰ χαρεῖς τὴ γνώμη σου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Θὰ χαροῦμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲ θὰ σφάζουν τὸ παιδάκι μου λοιπόν ; 1360

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἦχι, θέλοντάς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θάρθρουν νὰ μ' ἀρπάξουν τὸ παιδί ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἦ Ὀδυσσεάς θὰ φέρει μύριους.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Σισύφου ὁ ἀπόγονος ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτὸς ὅλος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θέλει ὁ ἴδιος, ἢ τὸν ἔβαλε ὁ στρατός ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἦθελε καὶ τὸν διαλέξαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ κακό, γιὰ φονικό !

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ ἐγὼ θὰ τὸν ἐμποδίσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θὰ τὴν πάρει στανικῶς ; 1365

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἦ ἀπὸ τὰ ξανθὰ μαλλιά της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τότε τί νὰ κάνω ἐγὼ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νὰ κρατεῖς σφιχτὰ τὴν κόρη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔτσι πιά δὲ θὰ σφαχτεῖ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ γιὰ τοῦτο θάρθει ἐκεῖνος.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Διακόφτοντας τὸ διάλογο μὲ γενναία ἀπόφαση :

Μάνα μου, γιὰ ἀκοῦστε ἐμέ·

- γιὰτὶ βλέπω πού θυμώνεις μὲ τὸν ἄντρα σου ἄδικα.
 Κι εὐκόλο σ' ἐμᾶς δὲν εἶναι νὰ ζητοῦμε ἀδύνατα. 1370
 Γιὰ τὴν προθυμιὰ τὸν ξένο δίκιο νὰ παινέσουμε.
 Κοίταξε ὅμως κι ἐσὺ μήπως στὸ στρατὸ κατακριθεῖς,
 δίχως ὄφελος κανένα, κι αὐτὸς πάθει συμφορά.
 Ἄκουσε, μητέρα, τώρα, τί μοῦ μπῆκε μὲς στὸ νοῦ :
 θέλω νὰ πεθάνω· ἀλλ' ὅμως νὰ τὸ πράξω ἐπιθυμῶ 1375
 τιμημένα, σὰν ἀφήσω κάθε ἀναξιοπρεπεία.
 Γιὰ μαζί μου σκέψου, μάνα, πόσον ὀμιλῶ καλά :
 τώρα ὄλ' ἡ μεγάλη Ἑλλάδα ἔχει τὰ μάτια της σ' ἐμέ·
 τὸ ξεκίνημα τῶν πλοίων καὶ τῶν Τρώων ὁ χαλασμός
 σ' ἐμέ στέκουν, καὶ στὸ μέλλον βάρβαροι νὰ μὴ μποροῦν 1380
 τῆς καλότυχης Ἑλλάδας τίς γυναῖκες πιά νάρπουῦν,
 σὰν πληρώσουν τῆς Ἑλένης τὴν ὀλέθριαν ἀρπαγή.
 Ἄν πεθάνω, αὐτὰ θὰ λείψουν, θᾶχω δόξα ζηλευτή,
 καὶ γιὰ πάντα θὰ με λέγουν τῆς Ἑλλάδας λυτρωτή.
 Καὶ δὲν πρέπει τὴ ζωὴ μου νὰ λυποῦμαι δὰ πολὺ. 1385
 Μ' ἔκαμες γιὰ τὴν Ἑλλάδα, κι ὄχι μοναχὰ γιὰ σέ.
 Κι ὅταν μύριοι ἄντρες μ' ἀσπίδες, κι ἄλλοι μύριοι μὲ κουπιά,
 σὰν ὑβρίστηκε ἡ πατρίδα, θὰ χτυπήσουν τοὺς ἔχτροὺς
 κι ἄφοβα γιὰ τὴν Ἑλλάδα θὰ πεθάνουν, πῶς ἐγὼ
 πού εἶμαι μιὰ ψυχὴ μονάχα, σ' ὄλ' αὐτὰ θάντισταθῶ ; 1390
 Σὰν τί δίκιο τάχα λόγο θᾶχω νάντιλογηθῶ ;
 Ἐπειτα κι ἐκεῖνο ἄς ποῦμε : αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ πιαστῆ
 μ' ὄλους τοὺς Ἀργεῖους γιὰ χάρη μιᾶς γυναίκας καὶ χαθεῖ.
 Παρὰ μύριες δὰ γυναῖκες ἓνας ἄντρας κάλλια ἄς ζεῖ. 1395
 Κι ἂν ἡ Ἄρτεμη νὰ πάρει τὸ κορμί μου ἐπιθυμῆ,
 στὴ θεὰ νὰ γένω ἐμπόδιο ἐγὼ θνητὴ πῶς ἡμπορῶ ;
 Ὅχι. Δίνω τὸ κορμί μου στὴν Ἑλλάδα. Ἐμπρὸς λοιπὸν
 θυσιάστε το, τὴν Τροία πάρτε την. Μ' αὐτὰ θὰ ζεῖ
 τῶνομά μου· τέκνα, γάμος καὶ τιμὴ σ' ἐμέ εἶν' αὐτά. 1399
 Πρέπει τοὺς βαρβάρους, μάνα, οἱ Ἕλληνες νὰ κυβερνοῦν
 κι ὄχι ἄλλιῶς· γιὰτὶ εἶναι δοῦλοι οὐτοί, κι ἐμεῖς ἐλεύτεροι.

ΧΟΡΟΣ

Εὐγενικὸ ἔχεις, κόρη μου, τὸ φρόνημα·
ὅμως κακὴ σου ἡ τύχη κι ἡ θεὰ Ἄρτεμη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλότυχον θὰ μ' ἔκανε κάποιος θεός,
ἂν σ' εἶχα ταίρι, ὦ κόρη τοῦ Ἄγαμέμνονα. 1405

Γιὰ σέ εἶν' ἡ Ἑλλάδα ζηλευτὴ, κι ἐσύ γι' αὐτήν.
Τὰ εἶπες καλὰ κι ἀντάξια τῆς πατρίδας σου.
Κι ἀφοῦ ἔχεις ὑποκύπει στὸ θεϊκὸ χρησμὸ,
τὰ ὠφέλιμα καὶ τὰναγκαῖα λογάριασες. 1410

Καὶ πλειότερο ποθῶ σε γιὰ γυναῖκα μου,
τὸ φυσικὸ σου βλέποντας τὸ εὐγενικὸ.
Κοίταξε· ἐγὼ νὰ σε γλυτώσω ἐπιθυμῶ
καὶ σπίτι μου νὰ σ' ἔχω· μὰ τῆ Θετίδα,
θλίβομαι ἂν δὲ σέ σώσω, ἀφοῦ σ' ἀμάχη ἐρθῶ
μὲ τοὺς Δαναοὺς· φριχτὸ κακὸ εἶναι ὁ θάνατος. 1415

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ :

Αὐτὰ τὰ λέω μ' ἀκλόνητην ἀπόφαση·
Φτάνει ἡ Ἑλένη ποὺ στοὺς ἄντρες ἔβαλε
φόνους κι ἀμάχες· μὴ, καλέ μου, χάνεσαι
γιὰ μένα ἐσύ, μήτ' ἄλλον νὰ σκοτώσεις κἀν.
Ἄφησε νὰ σώσω τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἤμπορῶ. 1420

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί νὰ σου πῶ δὲν ξέρω, ὦ μεγαλόκαρδη,
σὰν ἔχεις τέτοια ἀπόφαση κι εὐγενικὰ
φρονεῖς· πῶς τὴν ἀλήθεια νὰ μὴν πεῖ κανεὶς ;
Ἄλλ' ὅμως ἴσως καὶ ν' ἀλλάξεις φρόνημα. 1425

Γι' αὐτὸ σοῦ λέω νὰ ξέρεις τί θὰ κάμω ἐγώ.
Θάρθῶ μὲ τούτους τοὺς βαριά ὀπλισμένους μου
πλάϊ στὸ βωμό, νὰ μὴ σ' ἀφήσω νὰ χαθεῖς.
Θὰ μεταχειριστεῖς κι ἐσύ τὰ λόγια μου,
ὅταν θὰ ἰδεῖς πλάϊ στὸ λαιμὸ σου τὸ σπαθί.
Δὲ θὰ σ' ἀφήσω ἀπ' ἀπερισκεψία σου 1430
γιὰ νὰ χαθεῖς. Πηγαίνω στὸ ναὸ τῆς θεᾶς
κι ἐκεῖ μὲ τοῦτα τάρματα σὲ καρτερῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, γιατί χύνεις δάκρυα άμίλητη ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Έχω τόν πόνο ή δύστυχη κατάκαρδα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πάψε, μή με δειλιάζεις· κι άκου νά σοῦ πῶ.

1425

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε, ὅ,τι θέλεις άπό μένα, κόρη μου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μήτε νά κόψεις τά πλεχτά σου τά μαλλιά,

μήτε με μαύρους πέπλους νά περιντυθεῖς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, αυτό πῶς τὸ εἶπες, άφοῦ σ' ἔχασα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Όχι· θά ζῶ, κι ἐσύ γιά ἐμέ θά φημιστεῖς.

1440

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς εἶπες ; Νά μήν κλαίω τή ζωή σου ἐγώ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Όχι, διόλου, δέ θά ὑπάρχει τάφος μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μά πῶς ; Δέ φκιάνουν τάφο πάντα στους νεκρούς ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μνημα μου εἶν' ο βωμός τῆς θεᾶς κόρης τοῦ Διός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παιδί μου, θά σ' άκουσῶ· κι ὀμιλεῖς σωστά.

1445

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σάν εὔτυχῆς και τῆς Ἑλλάδας λυτρωτῆς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Και τί νά πῶ στίς άδερφοῦλες σου άπό σέ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μέ μαύρους πέπλους νά μή ντύσεις μηδ' αυτές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νά πῶ άπό σένα στά κορίτσια τίποτε ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νᾶναι καλά· καὶ τὸν Ὀρέστη ἀντρεῖωνε. 1450

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄγκάλιασέ τον ποῦ δὲ θὰ τὸν·ξαναἰδεῖς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄγάπη μου, ὅσο μπόρεσες μὲ βόηθησες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω στ' Ἄργος, κόρη μου ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ναί, τὸ γονιό μου κι ἄντρα σου νὰ μὴ μισᾶς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Βαρὺν ἀγῶνα θὰ τραβήξει αὐτὸς γιὰ σέ. 1455

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα μὲ θυσίασε ἄθελα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρόστυχα, δόλια, καὶ τοῦ Ἄτρᾶ ἀνάξια.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ποιὸς θὰ με πάει πρὶν σύρουν με ἀπὸ τὰ μαλλιά ;·

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐγὼ μαζί σου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν τὸ λὲς καλά· ὄχι ἐσύ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

τὰ πέπλα σου κρατώντας. 1460

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, ἄκου με·

μείνε : κι αὐτό ἔναι γιὰ τίς δυὸ καλύτερο.

Κι ἄς μ' ὀδηγήσει τοῦ πατρός μου ἀκόλουθος

μὲς στὸ λιβάδι τῆς θεᾶς, ποῦ θὰ σφαγῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, φεύγεις ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ δὲ θὰ γυρίσω πιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄφηνοντας τὴ μάνα ;

1465

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Αὐτὸ δὲ σ' ἄξιζε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Στάσου, μὴ φεύγεις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δάκρυα νὰ μὴ χύνεις πιά.

Κι ἐσεῖς παιᾶν' ἀρχίστε γιὰ τὴν τύχη μου
στοῦ Δία τὴν κόρην Ἄρτεμη, κοπέλες μου.
Μ' εὐλάβεια ἄς στέκουν οἱ Δαναοί. Καὶ τὰ ἱερά
κανίστρια ἄς φέρει κάποιος, καὶ νὰ καίει ἡ φωτιά
μὲ τὰ χυτὰ κριθάρια, κι ὁ πατέρας μου
δεξιὰ νὰ στέκει στὸ βωμό, γιατί ἔρχομαι
νὰ δώσω νίκη καὶ νὰ σώσω τοὺς Δαναούς.

1470

Πρὸς τὸ βωμό ὀδηγᾶτε με τὴν καστροκαταλύτρα
τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Φρυγῶ·

1475

Φέρτε στεφάνια, δόστε μου τὰ σύμπλεχτα μαλλιά μου
νὰ στεφανώσω ἐγώ.

Μὲ τῆς θυσίας τὰ νερά στῆς θεᾶς τριγύρω ἔλατε
τὸν ἱερὸ ναό·

1480

τριγύρω στῆς καλότυχης τῆς Ἄρτεμης γυρνᾶτε
τὸν ἱερὸ βωμό.

Κι ἀφοῦ εἶν' ἀνάγκη, τὸ αἷμα μου κι ἡ ζωὴ μου θὰ πληρώσει
τῆς θεᾶς τὴν προσταγή.

1485

Μανούλα μου, τὰ δάκρυα μου σοῦ δίνω· στή θυσία
χρειάζεται σιγή.

1490

Κοπέλες Χαλκιδιώτισσες, γιὰ συνδοξολογᾶτε
τὴν Ἄρτεμη τὴ θεά,

ἐδῶ, ποὺ σταματοῦν γιὰ μὲ πολεμικὰ κοντάρια,
στ' Αὐλιδικὰ στενά,

1495

᾽Ω μάνα γῆς Πελασγική, καὶ χώρα μου Μυκίνα,

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ τοῦ Περσέα τὴν πόλη λῆς καὶ τὰ Κυκλώπεια κάστρα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

μ' ἀνάθρεψες ἐσὺ
 νὰ γένω τῆς Ἑλλάδας φῶς· καὶ πρόθυμα τῆ ζωῆ μου
 θὰ δώσω ἐγὼ γιὰ αὐτή. 1500

ΧΟΡΟΣ

Αἰώνια σου ἡ τιμή.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἦν μέρη λαμπροφώτιστη, καὶ φῶς τοῦ Δία, χαῖρε· 1505
 κι ἐγὼ σ' ἄλλη ζωῆ
 καὶ σ' ἄλλον τόπο ἐκίνησα γιὰ πάντα ἐκεῖ νὰ μείνω.
 Χαῖρε, γλυκό μου φῶς!

Ἐνῶ ἡ Ἰφιγένεια φεύγει ἀπὸ τῆ σκηνῆ καὶ προχωρεῖ ἀφοβα πρὸς τὸν τόπο
 τῆς σφαγῆς ὁ χορὸς τραγουδεῖ :

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Γιὰ ιδέστε τῆ νικήτρια τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Τρώων 1510
 πάει στὸν βωμὸν ἐμπρός.
 Στὴν κεφαλὴ τῆς ἔβαλαν στεφάνια, τῆ ραντίζουν
 μὲ τὸ ἱερὸ νερό.
 Καὶ τὸν αἵματοδίψαστο βωμὸ τῆς θεᾶς θὰ βρέξει
 μὲ τὸ αἷμα τῆς τάγνó. 1515
 Θὰ κόψουν τὸν ὠραῖο τῆς λαιμό. Σὲ περιμένει
 μὲ δροσунέρι ἐκεῖ,
 κόρη, ὁ γονιός σου, κι ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν, ποὺ θέλει
 στὴν Τροία νὰ βρεθεῖ. 1520

Ἀντιστροφή

Μὰ στὴ μεγάλη θεᾶ Ἄρτεμη ὕμνον ἄς ποῦμε, τοῦτα
 νὰ βγοῦνε σὲ καλό.
 Σεβάσμια θεᾶ, σὰ χάρηκες θυσία ἀνθρώπου, στείλε
 στὴ χώρα τῶν Φρυγῶν 1525
 τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα, στὴν ἀπιστῆ τὴν Τροία,
 καὶ δῶσε ἐσὺ θεᾶ
 νὰ βάλει ὁ Ἀγαμέμνωνας στεφάνι τιμημένο
 μὲ τὰ ὄπλα τ' Ἀχαιϊκά

τριγύρω στο κεφάλι του, και νάχει ή Ἑλλάδα δόξα 1530
λαμπρή παντοτινά.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ἦ Κλυταιμήστρα, κόρη τοῦ Τυνδάραου,
γιὰ πέρασ' ἔξω, γιὰ νάκούσεις τί θὰ πῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Άκουσα τή φωνή σου κι ἦρθα ή δύστυχη 1535
λαχταρισμένη ἀπό τρομάρα φοβερή,
μήν ἦρθες νά μου φέρεις κι ἄλλη συμφορὰ
κοντά σέ τούτην.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

*Όχι, γιὰ τήν κόρη σου
θέλω σπουδαῖα νά σοῦ πῶ και θαυμαστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν γιὰ πές μου γλήγορα και μήν ἄργεῖς.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Καλή κυρά μου, θὰ τὰ μάθεις καθαρά, 1540
κι ὄλ' ἀπ' ἀρχῆς, ἀν δὲ σκοντάψει ή γνώμη μου
και μοῦ μπερδέψει λέγοντας τή γλῶσσα μου.

Τήν κόρη σου ὀδηγώντας καθὼς φτάσαμε
μὲς στ' ἄλσος και στ' ἀνθόσπαρτα τῆς Ἄρτεμης 1545
λιβάδια, ποῦ ὄλος ὁ στρατὸς συνάζονταν,
εὐτύς Ἑλλήνων πλῆθος συμμαζεύονταν.

Και καθὼς εἶδε ὁ ἀφέντης Ἄγαμέμνονας
τήν κόρη ποῦ βαδίζει ἐκεῖ γιὰ τή σφαγή
ἀναστενάζει· στρέφει τὸ κεφάλι του
και κλαίει πεπλοσκεπάζοντας τὰ μάτια του. 1550

Κι αὐτὴ πλάι στο γονιό της ἀφοῦ στάθηκε
τέτοια τοῦ λέει: « Κοντά σου ἦρθα, πατέρα μου,
και τὸ κορμί μου ἐγὼ γιὰ τήν πατρίδα μου
και γιὰ ὄλην τήν Ἑλλάδα στο βωμὸ τῆς θεᾶς 1555
πρόθυμα δίνω νά τὸ θυσιάσετε,
σὰν εἶναι τοῦτο θέλημα θεοτικό.

Μὲ τή θυσία μου εἶθε νά εὐτυχήσετε
και νιφηφόροι στὴν πατρίδα νάρθετε.

- Τώρα κανείς νὰ μὴ με ἔγγιξει κι ἄφοβα,
 δίχως μιλιῶ, θὰ δώσω τὸ λαιμό μου ἐγώ.» — 1560
- Τόσα εἶπε· κι ὅλοι ἐθαύμασαν ἀκούοντας
 τῆς κορασιᾶς τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀρετὴ.
 Κι ἀφοῦ στὴ μέση στάθηκε ὁ Ταλθύβιος
 σιγὴ κηρύττει στὸ στρατὸ καὶ προσοχὴ· 1565
 κι ὁ Κάλχας σὲ χρυσὸ κανίστρι ἀπόθηκε
 τάψυ μαχαίρι ἀπὸ τῆ θήκη ὡς τῶσυρε,
 καὶ τὸ κεφάλι τῆς κόρης στεφάνωσε.
 Κι ὁ Ἀχιλλέας τὸ βωμὸ τριγύρισε
 μὲ τὸ κανίστρι καὶ τὸ χερονίψιμο 1570
 κι εἶπε : « Τοῦ Δία κόρη, ἀγριμοφόνισσα,
 ὅπου τὴ νύχτα στρέφεις τὸ λαμπρὸ σου φῶς,
 δέξου τὸ θυμὸ αὐτὸ ποῦ σοῦ προσφέρνουμε
 ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κι ὁ Ἀγαμέμνωνας,
 ἀμόλυντο αἶμα καλοπάρθενου λαιμοῦ.
 Δῶσε καλὸ ταξίδι στὰ καράβια μας 1575
 καὶ τῆς Τροίας τὰ κάστρα νὰ πατήσουμε.» —
 Στέκουν οἱ Ἀτρεΐδες κι ὁ στρατὸς ἀμίλητοι.
 κι ὁ ἱερέας τὸ μαχαίρι παίρνοντας
 προσεύχεται, κι ἀποκοιτάζει τὸ λαιμό,
 ποῦ νὰ χτυπήσει. Ἐμένα πόνεσε ἡ ψυχὴ,
 κι ἔβλεπα χάμω· μὰ εἶδα θαῦμα ξαφνικὸ : 1580
 τοῦ μαχαριοῦ τὸ χτύπο θᾶκουσε ὁ καθεὶς,
 ἀλλὰ δὲν εἶδε ποῦ ἡ παρθένα χάθηκε.
 Φωνάζει ὁ ἱερέας, βόησε κι ὁ στρατὸς
 θεϊκὸ σὰν εἶδαν θέαμ', ἀνεπάντεχο, 1585
 ποῦ ἐνῶ τὸ βλέπουν, δὲν τὸ καλοπίστευαν :
 σπαρταριστὴ ἐλαφίνα κείτονταν στὴ γῆς,
 μεγάλη καὶ πανώρια, ποῦ ραντίζονταν
 ὁ βωμὸς ὅλος τῆς θεᾶς μὲ τὸ αἶμα της.
 Καὶ τότε ὁ Κάλχας λέει καταχαρούμενος : 1590
 « ὦ ἀρχηγοὶ μας τοῦ Παναχαϊκοῦ στρατοῦ,
 βλέπετε τὴ θυσία πῶβαλε ἡ θεὰ
 μπρὸς στὸ βωμὸ, ἐλαφίνα βουνοπλάνητην.
 Αὐτὴν ἀντὶ τῆς κόρης θέλει πλειότερο,

- μη μολευτεῖ ὁ βωμός της μ' αἷμα εὐγενικό. 1595
 Πρόθυμ' αὐτὸ τὸ δέχτηκε καὶ δίνει μας
 καλὸ ταξίδι, καὶ τῆς Τροίας τὸ πάρισμο.» —
 Μὲ τοῦτα ὁ κάθε ναύτης ἀναθάρρεψε
 κι ἔτρεχε στὸ καράβι του, ποὺ πρέπει εὐτύς
 τοὺς κόρφους τῆς Αὐλίδας πιὰ νάφήσουμε 1600
 καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου τὸ κῦμα νὰ περάσουμε.
 Κι ἀφοῦ τοῦ Ἑφαιστου ἡ φλόγα κατανθράκωσε
 τὸ θῦμα, ὁ Κάλχας προσευήθη, ὡς ἔπρεπε,
 γιὰ τοῦ στρατοῦ τὸ γυρισμό. Κι ὁ βασιλιάς
 μ' ἔστειλε τοῦτα νὰ σοῦ πῶ, καὶ ποιά ἔλαβεν 1605
 ἡ κόρη μοῖρα ἀπὸ τοὺς θεοὺς κι ἀθάνατη
 μὲς στὴν Ἑλλάδα δόξα. Μὲ τὰ μάτια μου
 τὸ εἶδα καὶ λέω : ἡ κόρη πέταξε στοὺς θεοὺς.
 Μετρίασε τὴ λύπη καὶ ξεθύμωσε
 τάντρός σου. Δίνουν οἱ θεοὶ τάνέλπιστα· 1610
 ἴποιους ἀγαποῦν τοὺς σώζουν· γιὰτ' ἡ μέρα αὐτὴ
 εἶδε νεκρὴ καὶ ζωντανὴ τὴν κόρη σου.

ΧΟΡΟΣ

- Πῶς χαίρουμαι μ' αὐτὰ ποὺ ἀκούω· τὸ τέκνο σου
 λέγει πῶς μένει ζωντανὸ μὲ τοὺς θεοὺς. 1615

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἦ κόρη μου, ποιὸς τάχα σ' ἄρπαξε θεός ;
 Πῶς νὰ σε χαιρετίσω ; Καὶ πῶς νὰ μὴν πῶ
 πῶς στὰ χαμένα μὲ παρηγοροῦν μ' αὐτά,
 γιὰ νὰ μὴ κλαίγω τὸν πικρὸ σου τὸν καημό ;

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

- Μὰ νὰ κι ἀτός του ὁ βασιλιάς μας πῶρχεται,
 γιὰ νὰ σου πεῖ καὶ μόνος του τὰ λόγια αὐτά. 1620

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γυναίκα μου, ἀπ' τὴν κόρη μας ἐγίναμε
 καλότυχοι· καὶ τώρα αὐτὴ ἔναι στοὺς θεοὺς.
 Κι ἐσύ, ἀφοῦ πάρεις τοῦτο τὸ βλαστάρι μας,
 πρέπει νὰ πᾶς στὸ σπίτι· κι ὁ στρατὸς κινᾶ.

Σ' ἀφήνω γειά. Μὲ χρόνια θὰ ἰδωθοῦμε πιά,
σὰν ἔρθω ἀπὸ τὴν Τροία· καλὴν ἀντάμωση!

1625

Ἄν' ἀπαιστοί.

ΧΟΡΟΣ

Μὲ καλὸ στὴ Φρυγία νὰ φτάσεις, Ἄτρείδη,
καὶ καλὰ νὰ ξανάρθεις, καὶ λάφυρα
νὰ μᾶς φέρεις λαμπρὰ ἀπὸ τὴν Τροία.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ (στ. 1—163)

6. κ.έ. **Τάστρο τὸ λαμπρό . . . στήν ἐφτάστερη Πούλεια σιμά.** Τὸ ἀρχαῖο κείμενο ἔχει: «Τίς ποτ' ἄρ' ἀστήρ ὄδε πορθμεύει (σείριος ἐγγύς τῆς ἑπταπόρου Πλειάδος ἄστων ἔτι μεσήρης;» *Ἐγινε καὶ γίνεται μεγάλη συζήτηση ἀπὸ τῶν φιλολόγων γιὰ τὸ ἄστρο αὐτό. Μερικοὶ εἶπαν ὅτι εἶναι ὁ Σείριος ἀστήρ, ἄλλοι ὁ Aldebaran, ἄλλοι ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Κυνός (J.E. HARRY, 1915), καὶ ἄλλοι ὅτι εἶναι ἓνας λαμπρὸς πλανήτης κοντὰ στὶς Πλειάδες (H. WEIL, Δ. Βερναρδάκης, A. E. Hausmann). Καὶ σήμερα ἀκόμα τραγουδοῦν στήν Ἡπειρο (Βίτσα τοῦ Ζαγοριοῦ, Κούρεντα καὶ ἀλλοῦ) τὸ τραγοῦδι :

Ἄπ' ὄλα τᾶστρα τοῦρανοῦ —

ρηγο—ρηγοπούλα μου—

ζανένα δὲ μ' ἀρέσει,

ρηγοπαπαδοπούλα μου—

*καὶ ἐκεῖνο τᾶστρο τὸ λαμπρό, ποῖναι σιμά στήν Πούλεια
νὰ μοῦ τὸ χάριζ' ὁ οὐρανός, νὰ μοῦ τὸδινε ἢ Πούλεια!!.*

Πρβλ. καὶ Ἀραβαντινοῦ Συλλογὴν Ἡπειρ. ἄσμ. (1880) σ. 252. Σ' ἄλλο τραγοῦδι λέγεται: «ἔξ ἀστέρια σέρνει ἢ Πούλεια».

Γιὰ τᾶστρα καὶ τῶν ἀστερισμοὺς κατὰ τὶς λαϊκῆς δοξασίης ἰδὲ τοῦ ἀοιδίμου Ν.Γ. Πολίτου τὰ Λογογραφικὰ Σύμμεικτα, τόμ. Β, 180 κ.έ.

11. **Εὐριπος.** Ὁ πορθμὸς τῆς Εὐβοίας, κοινὰ Ἐγριπος. Ἄπ' αὐτὸν Ἐγριπος ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐλέγονταν καὶ ὄλο τὸ νησί τῆς Εὐβοίας. Ἐπὶ Φραγκοκρατίας ὁ πορθμὸς ἐλέγονταν canal de Nègreponte καὶ τὸ νησί Nègreponti.

13. **Αὐλιδα.** Σήμερα Βαθύ. Εἶναι στὸ μέρος τῆς Βοιωτίας. Τὴ χωρίζει ἀπὸ τὴν ἀντικρινὴ Χαλκίδα ὁ πορθμὸς Εὐριπος.

30. **Ἄτρεας.** Εἶναι ὁ πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ τοῦ Μενέλαου, οἱ ὅποιοι ἀπ' αὐτὸν ἐλέγονταν καὶ Ἄτρεϊδες.

39. **Πινாகίδι.** Ἀπὸ πεύκινο ξύλο ποῦ ἐγραφαν. Ἰδὲ Ἰππόλυτος μου, σημ. στ. 1253.

49—114. Ὁ ἀδύνατος αὐτὸς πρόλογος τοῦ Εὐριπίδη, τὸν ὁποῖον φέγουν πολλοὶ κριτικοὶ, ἔγινε γιὰ χάρη τῶν θεατῶν. Δίνει περίληψη ὅλης τῆς τραγωδίας.

49. **Θεστιάδα Λήδα.** Ὁ Θεστῖος ἦταν βασιλεὺς τῶν Αἰτωλῶν. Ἡ θυγατέρα τοῦ Λήδα εἶχε παντρευτεῖ τὸν Τυνδάρσο, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, καὶ ἐγέννησε τρεῖς κόρες, τὴ Φοίβαν, τὴν Κλυταιμίστρα καὶ τὴν Ἑλένη, τὴν ὅποιαν Ἑλένη ὁ πατέρας τῆς Τυνδάρσος τὴν ἔδωκε, καθὼς καὶ τὸ

θρόνο του, στο Μενέλαο. Τη Λήδα τὴν εἶχε ἐρωτευτεῖ ὁ θεὸς Δίας, καὶ γιὰ νὰ τὴν ἀπολάβει μεταμορφώθηκε σὲ μακρολαίμη κύκνο (στίχ. 795). Ἀπὸ τὸ Δία ἐγέννησε ἡ Λήδα τοὺς δυὸ Διοσκούρους (ἀγόρια τοῦ Δία): τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκη, ποὺ ζοῦσαν στὸν οὐρανὸ (πρ. στ. 770) καὶ τὴν Ἑλένη (στ. 795).

62. **Τυνδαρίδα** = ἡ θυγατέρα τοῦ Τυνδάραου Ἑλένη.

71. **Φρυγῶν** = Τρώων πρβ. στ. 662.

76. **Ἴδας μαντριά**. Ἰδὲ ἐδῶ εἶναι βουνὸ τῆς Τροίας.

90. **Κάλχας**. Περὶφημος μάντης.

95. **Ταλθύβιος**. Κήρυκας Σπαρτιάτης. Οἱ κήρυκες εἶχαν καὶ τὴν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, κὶ ὅταν τὴν ἀσκοῦσαν κρατοῦσαν σκῆπτρο (πρ. στ. 1563).

102. **Ἀχαιοί**. Οἱ Ἕλληνες ἐλέγονταν αἱ Δαναοί (135), κὶ Ἄργεῖοι (532, στή μετάφραση Ἀργῆτες).

152. **Κυκλώπεια κάστρα**. Εἶναι τὰ περίφημα κάστρα τῆς Μυκῆνας, ποὺ καὶ σήμερα θαυμάζονται. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγαν πῶς τὰ ἔχτισαν οἱ μυθολογούμενοι Κύκλωπες (Κυκλώπεια τείχη).

159. **Τοῦ Ἥλιου τὸ τετράζυγο (ἢ τετράλογο) πύρινο ἀμάξι** (ἀρμα) τὸ ἔσερναν τέσσερ' ἄλογα (πῦρ τεθρίππων τῶν Ἀελίου). Πρβ. Ν.Γ. Ἰολίτου, Λαογραφικὰ Σύμμεικτα Β'. 110: «Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημῶδεις μύθους».

2. ΠΑΡΟΔΟΣ (164–302)

170. **Ἀρέθουσα**. Βρῦση τῆς Χαλκίδας. Ὑπῆρχαν κὶ ἄλλες τρεῖς ἀκόμα ἑσκαυστὲς Ἀρέθουσες· στή Συρακούσα (τῆς Σικελίας), στή Σμύρνη καὶ στήν Ἰθάκη.

184. **Κύπρη**. Ἐλέγονταν ἡ Ἀφροδίτη· ἡ ἴδια καὶ Παφία καὶ Κῶθηρεία. (Ἰδὲ στὸν Ἰππόλυτό μου, σημ. στ. 2).

Γιὰ τὴ φιλονικία τῆς μετὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὴν Ἥρα ἰδὲ καὶ στ. 1300 κ.έ.

185. κ.έ. Ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν πολεμιστῶν τῆς Τροίας πρβλ. καὶ Ἰλιάδα, Β, 494 κ.έ.

195. **Πρωτεσίλαος** Βασιλιάς τῆς Φυλάκης, στή Θεσσαλία, ἀρχηγὸς τοῦ Θεσσαλικοῦ στρατοῦ. Πρῶτος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνες ἐπήδησε στήν Τρωϊκὴ γῆ (Ὀμήρου Ἰλιάδ. Β, 695), ἀλλὰ καὶ πρῶτος σκοτώθηκε ἀπὸ τὸν Ἑκτορα.

196. **Τὰ ζάρια**. Οἱ ἀρχαῖοι τάλεγαν πεσσοῦς. Πρ. Μήδεια στ. 68.

198. **Παλαμῆδης**. Γιὸς τοῦ Ναυπλίου (ποὺ ἱδρυσε τὴν Ναυπλία). ἔγγονος τοῦ θεοῦ Ποσειδῶνα, φημισμένος γιὰ τὴ φρόνησή του καὶ τὴν εὕρεσιν τῶν γραμμάτων ζ, θ, φ, χ, καὶ τῶν «ψήφων καὶ πεσῶν καὶ κύβων καὶ μέτρων καὶ σταθμῶν» κατὰ τὸν Σοῦιδαν.

199. **Διομήδης**. Βασιλιάς τοῦ Ἄργους. Πρβλ. Ἰλιάδας Ε.

201. **Μηριόνης**. Ἥρωας ἀπὸ τὴν Κρήτη.

204. **Λαέρτη γιός**. Ὁ περίφημος Ὀδυσσεύς, βασιλιάς τῆς Ἰθάκης. Νησιώτικα ὄρη, δηλ. νησιά με βουνά.

Δ. Σάρρου. — Ἰφιγένεια ἦ ἐν Αὐλίδι.

205. **Νηρέας.** Ἀπὸ τὸ νησί τῆς Σύμης, γιὸς τοῦ Χαρόπου καὶ τῆς Ἀγλαίας. Ἄλλος εἶναι ὁ Νηρέας, (ἴδὲ ἀμέσως παρακάτω).

207. **Ἀχιλλέας.** Ὁ περίφημος γιὸς τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Θέτιδας, βασιλιάς τοῦ λαοῦ τῶν Μυρμιδόνων, στὴ Θεσσαλία, ὁ ἥρωας τῆς Ἰλιάδας καὶ ὁ ἀντρειότερος καὶ ὠραιότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνας ποὺ πῆγαν στὴν Τροία. Εἶχε δάσκαλο στὴ μουσικὴ καὶ στὴ γιαντρικὴ τὸν Κένταυρο Χείρωνα (σημ. στ. 705). Ἡ μάνα του Θέτη ἦταν Νηρηίδα (στ. 625) δηλ. θυγατέρα τοῦ Νηρέα, γιοῦ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Γαίας, βασιλιά τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὑπὸ τὸ θεὸ τῆς Θάλασσης Ποσειδῶνα. Ὁ Νηρέας εἶχε γεννήσει 50 Νηρηίδες (ἴδὲ σημ. στ. 700).

217. **Εὐμηλος.** Γιὸς τοῦ Ἀδμήτου καὶ ἔγγονος τοῦ Φέρητα, ἀρχηγὸς τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τῆς Φερῆς. Πρ. Ἰλιάδα Β, 763 καὶ Ψ, 376.

248. **Τοῦ Θεσεία ὁ γιός.** Ὁ Ὀμηρος στὴν Ἰλιάδα Β, 546 κ.έ. ἀναφέρει τὸ Μενεσθέα ὡς γιὸ τοῦ βασιλεῖα τῆς Ἀττικῆς Θεσεία.

277. **Αἰνιᾶνες.** Φυλὴ Θεσσαλική.

286. **Ἐχινάδες.** Σύμπλεγμα ἀπὸ 9 νησάκια στὸ Ἴόνιο πέλαγος, κοντὰ στὶς ἐκβολὲς τοῦ Ἀχελώου (Ἄσπρὸπτόταμου). Οἱ κάτοικοι μῆς ἀπ' αὐτές, οἱ Τάφιοι, ἀναφέρονται ὡς ληστρικῶτατοι, (Πρ. καὶ Ὀδύσειαν, 0,427) γι' αὐτὸ καὶ ὁ Εὐριπίδης τὶς λέγει «νήσους ναυβάταις ἀσπρὸσφόρους», δηλ. κακοζύγωτα νησιά.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α' (303–542).

317–401. Τροχαϊκὰ τετράμετρα, γιὰ τὴν ταραχὴ καὶ βιαστικὴ κίνηση, ὅπως καὶ οἱ στίχ. 855–916 καὶ 1338–1401. (Γιὰ τὴ χρῆση τους ἴδὲ ΕΙ-σασαγγή μου στὸ ἀρχαῖο δράμα, σ. 57).

355. **Πρίαμος.** Βασιλιάς τῆς Τροίας, πατέρας τοῦ Πάρη.

360. **Ἀρτέμιδα.** Ἡ Ἄρτεμις ἦταν θεὰ τῆς παρθενίας, τοῦ κυνηγίου κτλ. Ἰδὲ Ἰππόλυτον στ. 64. Συνταυτίζεται καὶ μὲ τὴ Σελήνη καὶ τὴν Ἐκάτη. Πρβ. στ. 1571.

433. **Τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της.** Ἰδὲ σημ. στ. 718.

520. Πρβλ. Σοφοκλῆ Ἀντιγόνη. 1055: «Ὅλ' οἱ μάντιες ἀγαποῦν τὰ χρήματα».

524. **Ἡ σπορὰ τοῦ Σίσυφου.** Ἐννοεῖ τὸν Ὀδυσσεά· πρβλ. καὶ στ. 1362, καὶ Κύκλωπα στ. 104, καὶ Σοφοκλ. Φιλοκτήτη στ. 417. Ὁ Σίσυφος, βασιλιάς τῆς Κορίνθου, ἦταν φημισμένος γιὰ τὴν πανουργία του. Κατὰ τὸ Σχολιαστὴ τοῦ Αἴαντα τοῦ Σοφοκλῆ, στ. 190, ἐμυθολογοῦσαν οἱ παλαιοὶ ὅτι ἡ Ἀντίκλεια πηγαίνοντας ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν στὴν Ἰθάκη νὰ παντρευτεῖ τὸ βασιλεῖα Λαέρτη, ἔσμιξε στὸ δρόμο μὲ τὸ Σίσυφο, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τάχα γεννήθηκε ὁ Ὀδυσσεύς.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Α' (543-589)

543. **Καλότυχοι ὄσοι μέτρια.** Ὁ Εὐριπίδης πάντα ἔπαινει τὰ μέτρια (πᾶν μέτρον ἀριστον) σ' ἄλλα. Καί παρακάτω σ. 920. Πρ. καί Μήδεια 627, Ἴππόλυτο 264 κ.έ., 1115 κ.έ.

567 κ.έ. **Ὁ Ὀλυμπος.** Ἐδῶ εἶναι ὁ περίφημος ἀύλητῆς καί μελοποιῶς ἀπὸ τῆ Φρυγίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μαθητῆς τοῦ Μαρσύα. Οἱ Φρυγικεῖς φλογερεῖς (Φρύγιοι αὐλοῖ), κι οἱ μελωδίεις (Φρύγιον μέλος), ἦταν περίφημα στὴν ἀρχαιότητα.

582. **Ἐλεφάντινα παλάτια.** Τὸ παλάτι τοῦ Μενελάου ἦταν στολισμένο μὲ χρυσάφι, ἤλεκτρο, ἄργυρο καί φίλιδισι (ἐλέφαντα). Πρβ. Ὀδυσσεΐας δ, 71 κ.έ.

587. **Καί μία ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη.** Ἡ ἀμάχη (ἔρις) τῶν θεαίων φέρνει τὸν πόλεμο τῶν Ἑλλήνων.

599. **Μὴ σκοντάψει.** Τὸ σκόνταμα τῆς νύφης ἦταν κακὸ σημεῖο καί τότε καί τώρα.

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β' (590-750)

626. **Τῆς θεᾶς Νεραΐδας.** Δηλ. τῆς Θέτιδας, θυγατέρας τοῦ Νηρέα, μάνας τοῦ Ἀχιλλέα (ἰδὲ σημ. στ. 207). Γιά τῆς Νεραΐδες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἰδὲ Ν. Γ. Πολίτου Νεοελλην. Μυθολ. καί Λαογραφικά Σύμμεικτα τ. Α' καί Γ'.—Λεξικογρ. ἀρχεῖον τ. Ε'.—Σ. Κυριακίδη Ἑλλην. Λαογραφία τ. Α, σ. 184.—Μεγ. Ἐγκυκλοπαιδεία καί Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη.

662. **Φρύγες.** Ἐννοεῖ τοὺς Τρῶες, καθὼς καί τοὺς στ. 788, 1197,

697. κ.έ. **Αἴγινα.** Ἐδῶ ἔννοεῖ τὴ νύφη Αἴγινα, θυγατέρα τοῦ Ἀσωποῦ, ποὺ γέννησε ἀπὸ τὸ Δία τὸν Αἰακὸ, τὸν πρῶτο βασιλιά τοῦ νησιοῦ τῆς Αἴγινας.

Ὁ **Αἰακὸς** ἦταν πατέρας τοῦ Πηλέα (πάππος τοῦ Ἀχιλλέα) καί τοῦ Τελαμώνα.

700. **Νηρέας.** Ὁ πατέρας τῆς Θέτιδας, ἰδ. στ. 207.

705. κ.έ. **Χείρωνας... Κένταυρος.** Ὁ Χείρωνας γιὸς τοῦ Κρόνου καί τῆς Φιλύρας, ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς Κενταύρους, ξακουσμένος γιὰ τὴ σοφία του, τὴν καλωσύνη του καί τῆς πολεμικῆς, γιατρικῆς καί μαντικῆς γνώσεως του. Ἦταν δάσκαλος τοῦ θεοῦ τῆς γιατρικῆς Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Ἡρακλῆ, τοῦ Ἀχιλλέα (σ. 207) καί ἄλλων.—Οἱ Κένταυροι ἦταν ἀρχαῖοι μεγαλόσωμοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας. Ἐμυθολογοῦσαν (μετὰ τὸν Ὅμηρο) ὅτι ἀπὸ τῆ μέση κι ἐπάνω ἦταν ἀνθρώποιοι κι ἀπὸ τῆ μέση καί κάτω ἦταν ἄλογα.

713. **Ὁ Ἀπιδανὸς ποταμὸς.** Σήμερα λέγεται Φερσαλίτης (ἦταν στὴ Φθία, ἡ ὁποία τότε ἦταν πολιτεία τῆς Θεσσαλίας). Ἐνώνεται μὲ τὸν ποταμὸ Ἐνιπέα (τώρα Τσεναρλῆ) καί χύνεται στὸν Πηνειό. Ὁ Ἀπιδανὸς στὴν Ἐκάβη (στ. 452) λέγεται «ῶραιων νερῶν πατέρας, ποὺ λιπαίνει τὰ χωράφια».

717. **Σὰν καλορθεῖ τοῦ φεγγαριοῦ τὸ γέμισμα** (ὅταν σελήνης εὐτυχῆς ἔλθῃ κύκλος). Τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ (πλησιφαῆς σελήνη) καὶ σήμερα θεωρεῖται αἴσιος οἰωνὸς γιὰ τοὺς γάμους, γιὰ τὴ φυτεία κ.τ.λ.

718. **Στὴ θεὰ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἔσφαξες** (προτήλεια δ' ἦδη παιδὸς ἔσφαξας θεῶ); Προγάμια ἢ προτέλεια ἐλέγονταν ἢ πρὶν τοῦ γάμου γιορτὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ κόρη ἢ οἱ γονεῖς τῆς πρέσπερναν θυσία στὸ θεὰ Ἥρα ἢ στὴν Ἄρτεμη (πρ. καὶ στίχ. 433 καὶ 1110 κ.έ.) Καὶ σήμερα ἀκόμα στὸ Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου, κὶ ἀλλοῦ στὴν Ἑλλάδα, πρὶν τοῦ γάμου πηγαίνουν προσφορὰ στὴν ἐκκλησιά καὶ μεταλαβαίνουν ἡ νύφη κὶ ὁ γαμπρός. Ἐκεῖ ὁ γάμος στὶς εὐχῆς λέγεται *τέλεια* (τρισύλλαβον). Ἔτσι στοὺς ἀρραβῶνες εὐχονται «καὶ στὴν τέλεια (ἢ στὰ τέλεια) μὲ ὑγεία».

732. **Στὴ λαμπάδα ποῖόν;** Ἡ μάνα κρατοῦσε τὴ λαμπάδα στὸ γάμο τῶν παιδιῶν τῆς. Πρ. Μήδεια 1027, Φοίνισσες 344 κ.έ.

738. **Ἀργίσιςσα θεὰ.** Ἡ Ἥρα ἦταν ἡ πολιοῦχος θεὰ τοῦ Ἄργους, ἡ προστάτιςσα τοῦ γάμου. Αὐτὴν ἐπικαλεῖται ἡ Κλυταιμῆστρα.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β' (751—800)

751. **Σιμόης** (Σιμίσεις, γεν. Σιμόντος). Ποτάμι τῆς Τροίας ποὺ εἶχε «ἀργυροειδεῖς δίνας».

755. **Στῆς Τροίας... στὸ Ἀπολλώνιον Ἴλιον.** Τὸ Ἴλιον, πρωτεύουσα τῆς Τρωϊκῆς χώρας, ἦταν ἀφιερωμένο στὸν θεὸν Ἀπόλλωνα ἢ Φοῖβον, ὁ ὁποῖος ἦταν πολιοῦχος καὶ θεμελιωτὴς τῶν κάστρων τῆς.

757. **Κασσάντρα.** Θυγατέρα τοῦ βασιλιᾶ τῆς Τροίας Πριάμου. Αὐτὴ εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ θεὸν Ἀπόλλωνα μαντικὴ δύναμη. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν ἀνταποκρίθηκε στὸν ἔρωτα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, τὴν καταράστηκε κὶ αὐτὸς νὰ προφητεύει μόνον τὰ κακά, χωρὶς ὁμως νὰ τὴν πιστεῦει κανένας. Ἀφοῦ πῆραν οἱ Ἕλληνες τὴν Τροία, τὴν πῆρε σκλάβα του ὁ Ἀγαμέμνωνας καὶ τὴν ἔφερε στὴν Μυκῆνα, ὅπου (κατὰ τὴν Ὀδύσεια τοῦ Ὀμήρου, λ. 420 κ.έ.) τὴ σκότωσε κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνονα ἡ φόνισσα γυναίκα του Κλυταιμῆστρα.

770. **Διόσκουροι.** Οἱ δύο ἀδερφοὶ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας Κάστορας καὶ Πολυδεύκης, παιδιὰ τοῦ Δία ἀπὸ τῆς Λήδα, ποὺ ζοῦσαν στὸν Οὐρανό. Ἰδὲ σημ. 49.

773. **Πέργαμον.** Ἡ ἀκρόπολις τῆς Τροίας.

775. **Ὁ Ἄρης φονικὸς** = ὁ φονικὸς πόλεμος τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἄρης ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τοῦ πολέμου. Ἰδὲ Ἀντιγόνη μου στ. 124.

788. **Λυδὲς καὶ Φρύγισες.** Οἱ γυναῖκες τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Φρυγῶν, λαῶν γειτόνων καὶ συγγενῶν μὲ τοὺς Τρῶες, μὲ τοὺς ὁποῖους πολλὲς φορὲς συνταυτίζονται ὅπως κὶ ἐδῶ (πρβ. καὶ στ. 662).

795. **Ἑλένη γέννημα τοῦ κύκνου.** Ἴδὲ σημ. Πρβ. καὶ Εὐριπίδῃ Ἑλένη, στ. 17-21 κ.έ.

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ' (801-1035)

812. **Φάρσαλος.** Σήμερα Φάρσαλα, πολιτεία τῆς Θεσσαλίας.

814. **Μυρμιδόνες.** Λαὸς στὴ Θεσσαλία. Ἴδὲ στ. 207.

821. κ.έ. Δὲν ἐπιτρέπονταν στὶς τίμιες νιὲς γυναικὲς νὰ βγαίνουν μόνες τοὺς ἐμπρὸς σ' ἓνα ξένον καὶ νὰ ὀμιλοῦν θαρρετὰ μ' αὐτόν. Τὸ ἴδιο σύστημα διατηρεῖται καὶ σήμερα ἀκόμα στὴν Ἠπειρο καὶ σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας.

821. **᾽Ωθεῖα Ντροπή** (᾽Ω πότνια Αἰδώς). Ἡ **Ντροπή** (Αἰδώς) προσωποποιεῖται καὶ στὸν Ἰππόλυτο, στ. 78.

855-916. Στιχομυθία σὲ τροχαϊκὸ τετράμετρο. Ἴδὲ σημ. 317-401.

855. **Αἰακίδη** (Αἰακοῦ γένεθλον). Ἐννοεῖ τὸν Ἀχιλλέα ποὺ ἦταν γιὸς τοῦ Πηλέα καὶ ἑγγονος τοῦ Αἰακοῦ. Ἴδὲ σημ. 207 καὶ 697.

Νᾶξεις παιδιὰ κακὸ εἶναι. Τὸ ἴδιο νόημα μᾶς δίνει ὁ Εὐριπίδης καὶ στὶς Φοίνισσες στ. 358, καὶ στὴ Μήδεια 1090 κ.έ. Κι ὁ Σοφοκλῆς στὴν Ἠλέκτρα 770 κ.έ. Κι ὁ Αἰσχύλος στοὺς Ἐπιτὰ ἐπὶ Θήβ. 1031. Τὶς ἴδιες σκέψεις κάνει κι ὁ λαὸς μας.

920. **Μέτρια.** Ἴδὲ σημ. 543.

931. **Ἄρη.** Ἴδὲ σημ. στ. 775.

952. **Σίπυλος.** Πολιτεία στὴ Λυδία τῆς Μικρασίας, στὰ ριζὰ τοῦ ὀμίονου βουνοῦ. Ἄπο κεῖ κατάγονταν ὁ Τάνταλος, πρόγονος τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ Μενελάου.

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ' (1036-1097)

1036. **Μὲ Λιβυκὲς φλογέρες** (διάλωτοῦ Λίβυος). Οἱ φλογέρες (αὐλοὶ) τῆς Λιβύας (στὴν Ἀφρική) ἀπὸ ξύλο λωτοῦ, ἦταν φημισμένες. Πρβ. καὶ στ. 439 (σουραύλια ἀπὸ λωτό), Φοίνισσες, σ. 793, Ἑλένη σ. 170, Ἄλγηστ. 346. Πρβλ. καὶ **Φρυγικὲς φλογέρες**, στ. 576.

1038. **Καὶ μὲ καλαμοσουραύλια** (συρίγγων θ' ὑπὸ καλαμοεσσάν). Ἐννοεῖ φλογέρες τοῦ (θεοῦ τῶν βοσκῶν) Πανός, ἀπαρτισμένες ἀπὸ πολλὰ καλάμια καὶ διάφορες ἀπὸ τὴ φλογέρα τοῦ Λιβυκοῦ λωτοῦ.

1040. **Πιερίδες (Μοῦσες).** Κατὰ τὴ Θεογονία τοῦ Ἡσιόδου (53, 915) οἱ Μοῦσες γεννήθηκαν ἀπὸ τὸ Δία καὶ τὴ Μνημοσύνη στὴν Πιερία, κοντὰ στὸ Θεσσαλικὸ Ὀλυμπο.

1046. **Στῶν κενταύρων τὸ βουνό,** δηλ. στὸ φημισμένο Πήλιο.

1048. κ.έ. Ὁ Γανυμήδης ἦταν Δαρδανίδης δηλ. ἀπόγονος τοῦ Δαρδάνου, γενάρχη τῆς Τροίας. Ἐδῶ λέγεται καὶ Φρύγιος= Τρωαδίτης. Μυθολογοῦσαν πῶς τὸ Γανυμήδη τὸν ἄρπαξεν ὁ Δίας ζωντανὸ στὸν οὐρανὸ.

1056. **Πενήντα νιὲς Νεραΐδες (ἢ Νεροκόρες)** (πεντήκοντα κόραι Νηρέως) Ἴδὲ καὶ στ. 1295). Γιὰ τὶς Νεραΐδες, ἀρχαῖες καὶ νέες, ἔγραψεν ἔκτενῶς ὁ ἀοιδίμος Ν. Γ. Πολίτης. Ἴδὲ σημ. 626, καὶ «Ἰχνυτὰς Σατύρους» μου σημ. στ. 35.

1060. **Στὸ δεῖπνο τῶν θεῶν στοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι.** Ποιητικά, δηλ. στὸ φαγοπότι τῶν θεῶν. Ὁ Βάκχος ἦταν θεὸς τοῦ σταφυλίου καὶ τοῦ κρασιοῦ. Γὰ τὸ Βάκχο Ἰδὲ Εἰσαγωγῆ μου στὸ Ἄρχειο δρᾶμα σ. 9 καὶ Ἄντιγόνη μου σημ. στ. 1115.

1064–6 **Χείρωναξ.. Μυρμιδόνες.** Ἰδὲ στ. 207 καὶ 705.

9. ΕΞΟΔΟΣ (1098–1629)

1071. **Ὁ Ἥφαιστος,** γιὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τῆς φωτιᾶς καὶ περίφημος τεχνουργὸς τῶν μετάλλων.

1088. **Ἰναχίδη** = γιοῦ ἢ ἀπογόνου τοῦ Ἰνάχου, ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ πρῶτος μυθικός βασιλιάς τοῦ Ἄργους.—Ἰνάχος καὶ ποταμὸς τοῦ Ἄργους.

1090–1095. Γράφοντας αὐτὰ ὁ Εὐριπίδης εἶχε στὸ νοῦ του βέβαια τὴ μεγάλη διαστροφή τῶν ἡθῶν στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν ἀλέθριο Πελοποννησιακὸ πόλεμο. Ἰδὲ Θουκυδίδη III, 82 κ.έ.

1111–12. **Νερά γιὰ τίς σπονδῆς** (χέρνιβες) . . . κριθάρια (οὐλοχύται ἢ προχύται) ποὺ τᾶρριχναν στὴ φωτιά τῆς θυσίας, καὶ καθαρτικὴ φωτιά (πῦρ καθάρσιον). Ἰδὲ καὶ στ. 1470 κ.έ. καὶ Ἡλέκτρας Εὐριπίδη 801 κ.έ. Πρβλ. καὶ τὰ Ὀμηρικά, Ἰλιάδας A 449, 458.

1150. **Τάνταλος.** Γιὸς τοῦ Θυέστη, ἐγγονὸς τοῦ Πέλοπα καὶ δισέγγονος τοῦ μυθικοῦ γιοῦ τοῦ Διὸς βασιλιᾶ Ταντάλου.

1153. **Τὰ δύο μου ἀδέρφια.** Τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκη (σημ. 49)

1159. **Στὴν Ἀφροδίτη φρόνιμη.** Στὸν ἔρωτα φρόνιμη.

1197. **Φρυγῶν γῆ** = ἡ Τροία (πρ. σημ. στ. 662).

1211. **Ὁρφέας.** Περίφημος μυθικός ποιητὴς καὶ μουσουργὸς τῶν Ἑληνῶν. Πρ. Βάκχες 562. Περισσότερα Ἰδὲ στὸν Ἰππόλυτο, σημ. 953. Ἀνάλογα μὲ τὴν Ἰφιγένεια λέγει ὁ Εὐριπίδης στὴν Ἀλκίση σ. 357, βάνοντάς τα στὸ στόμα τοῦ Ἀδμήτου. Πρβ. καὶ Ἀλκίση σ. 966.

1216. **Ἰκετήριο κλῶνο** (ἰκετηρίαν). Οἱ ἰκέτες προσφεύγοντες κατέθεταν στοὺς βωμοὺς ἢ στὰ γόνατα τοῦ προσώπου ποὺ ἰκέτευαν κλῶνους ἐλιάς ποὺ κρατοῦσαν στὰ χέρια τους.

1233. **Ὁ Ἀτρεάς** ἦταν πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα, καὶ Πέλοπα σπάππος.

1236. **Ὁ Πάρης** ἐλέγονταν τιμητικὰ καὶ Ἀλέξανδρος.

1241. **Ἀδερφέ μου.** Ἐπικαλεῖται τὴ βοήθεια τοῦ Ὁρέστη.

1247. **Ἐγγίζοντας τὸ γένειο σου** (πρὸς γενεῖον). Οἱ ἀρχαῖοι ἰκέτευαν ἐγγίζαν τὸ γένειο καὶ τὰ γόνατα τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου ζητοῦσαν τὴν προστασία.

1250. Τὸ ἴδιο λέει καὶ ὁ λαὸς μας :

«Καὶ μὲ τὰ τόσα βάσανα πάλ' ἡ ζωὴ γλυκεῖα ἔναι,
καὶ ὁποῖος τὸ θάνατο ζητᾷ πολὺ τρελλὸς θελᾷ ἔναι»—

Ἀντίθετα ὁ Σοφοκλῆς στὸν Αἴαντα στ. 479 λέει :

«Γιατί ντροπή 'ναι νά ποθει μακριά ζωή
 όποιος δέ βρίσκει λυτρωμό από τὰ κακά . . .
 'Αλλά ἡ νά ζήσει τιμημένα ό εύγενής,
 ἡ νά πεθάνει μέ τιμή . . . ».

Κι ό Ρήγας ό Φεραϊός :

«Καλύτερα μιᾶς ώρας έλεύτερη ζωή
 παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά καί φυλακή».

1285 κ.έ. 'Ο Πριάμος έρριξε τόν Πάρη στά βουνά τῆς 'Ιδας, γιατί ἡ 'Εκάβη, πρίν γεννήσει τό παιδί, όνειρεύτηκε ότι θά γεννοῦσε έν' άναμμένο δαυλί, πού θάκαιεν όλην τῆ χώρα. 'Αφοῦ μεγάλωσε τό παιδί μέσ στους βοσκούς, κι άνδραγάθήσε, βρήκε τούς γονεῖς του κι ἤρθε στό πατρικό του παλάτι μολονότι ἡ άδερφή του Κασσάντρα ἦταν ένάντια. Αὐτόν τόν μῦθο τόν πραγματεύτηκε ό Εὐριπίδης στήν τραγωδία του «'Αλ έξ ανδρος» πού δέ σώζεται. Για τό μῦθο ιδέ 'Απολλόδωρο 3, 12, 5.

1259. **Νεράϊδων.** 'Ετσι μεταφράζω τό άρχαῖον Νυμφῶν πῶχει τό κείμενο. ΑΙ Νύμφαι τῶν άρχαίων ἦταν κατώτερες θεότητες, πανώριες καί χαριτωμένες. Προσωποποιοῦσαν καί προστάτευαν τὰ νερά (Ναΐάδες, Κρηναῖαι, Πηγαῖαι), τὰ βουνά ('Ορειάδες, 'Ορεστιάδες), τὰ δέντρα καί τὰ δάση (Δριάδες, 'Αμαδρνάδες, Μελιάδες) κ.τ.λ. Κατοικοῦσαν συνήθως σέ σπηλιές. 'Εσμιγαν καί μέ θεούς καί μέ θνητούς. 'Ανάλογα πρὸς τούς άρχαίους έχουμε κι έμεῖς Νεράϊδες βουνήσιες καί Νεράϊδες θαλασσινές. 'Ιδέ περισσότερα στους «'Ιχνευτάς Σατύρους» μου, σημ. στ. 35. Πρβλ. καί σημ. 1056.

1300 κ.έ. Για τήν κρίση τῶν τριῶν θεῶν κάνει λόγο ό Εὐριπίδης καί στήν 'Ανδρομάχη του, στ. 283, στήν 'Ελένη στ. 23 κ.ά.

1362. **Σισύφου άπόγονος.** 'Εννοεῖ τόν 'Οδυσσεά. 'Ιδέ σημ. 524.

1948 κ.έ. 'Επίστευαν ότι οι πρῶτοι κάτοικοι τοῦ 'Αργους ἦταν Πελασγοί. 'Ιδέ 'Ορέστην 682. Στίς 'Ικέτιδες τοῦ Αἰσχύλου ό βασιλέας τοῦ 'Αργους λέγεται Πελασγός, γιός τοῦ Παλαίχθονα. 'Ο ἥρωας Περσέας τῶ ένομιζονταν θεμελιωτής τῆς Μυκῆνας. 'Ιδέ Πausανία Β, 16, 3.—Πρβλ. καί σημ. 152. Για τόν Περσέα, γιό τοῦ Διός καί τῆς Δανάης, ιδέ στήν 'Αντιγόνη μου σημ. 994.

1532 κ.έ. **'Αγγελιοφόρος.** Στο άρχαῖο 'Ελληνικό θέατρο οι τραγικές πράξεις δέν γίνονται μπροστά στά μάτια τῶν θεατῶν, όπως στό νεώτερο θέατρο. 'Η έκτέλεση τέτοιων πράξεων μπροστά στά μάτια τῶν θεατῶν εἶναι πρᾶμα βδελυρό. Μόνον ό Αἴας τοῦ Σοφοκλή αυτοκτονεῖ μπροστά στά μάτια τῶν θεατῶν. Τήν άφήγηση τῶν τραγικῶν πράξεων ό ποιητής έβανε στό στόμα τοῦ μαντατοφόρου (άγγέλου), άφοῦ τήν τεχνουργοῦσε μέ μεγάλη σαφήνια, ζωηρότητα καί παραστατικότητα. (Πρβλ. άφήγησεις στόν 'Ιππόλυτο, Μήδεια, Βάκχες, 'Εκάβη κ.τ.λ.).

Στήν φημισμένη 'Ιταλική μετάφραση τῆς 'Ιφιγένειας έν Αὐλίδι από τό Τζιοούνιο Γκαρβαβάνι, πού παίχτηκε τό Μάη τοῦ

1930 στο άρχαιο θέατρο τής Συρακούσας, τὸ Ἴταλικὸ Ἰνστιτούτο τοῦ ἀρχαίου δράματος καὶ ἡ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ διαγωνισμοῦ ἀναγκάστηκαν γιὰ λόγους καλλιτεχνικοῦ καὶ φιλολογικοῦ γιὰ τὴ νέα μετάφραση τῆς τραγωδίας αὐτῆς νάποκόψουν ὀλόκληρη τὴν τελευταία σκηνὴ τοῦ Ἀγγελιοφόρου, ποὺ παρουσιάζεται στὸ ἀρχαίον κείμενον γιὰ νὰ ἀφηγηθῆι τὸ θαῦμα ποὺ ἐγίνε στὸ βωμὸ τῆς θεᾶς Ἄρτεμης, τὴν ἀντικατάσταση δηλ. τοῦ ὕματος μὲ μιὰ ἐλαφίνα καὶ τὴν ἀνάληψη τῆς Ἰφιγενείας στοὺς οὐρανοὺς.

1559. **Κανεὶς νὰ μὴ μ' ἀγγίξει.** Τὸ ἴδιον λέει καὶ ἡ Πολυξένη, στὴν Ἑκάβη, στ. 547.

1563. **Ταλθύβιος.** Ἰδὲ σημ. 95.

1571. Ἡ θεὰ τῆς παρθενείας καὶ τοῦ κυνηγίου Ἄρτεμις συνταυτίζεται καὶ μὲ τὴ Σελήνη. Πρβ. Ἰφιγ. ἐν Ταύροις, 21.

ΕΚΔΟΣΙΣ Ε΄, 1972 (VI) - ΑΝΤΙΤΥΠΗ 170.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2243/14.4.72
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤ. ΧΡΗΣΤΟΥ

